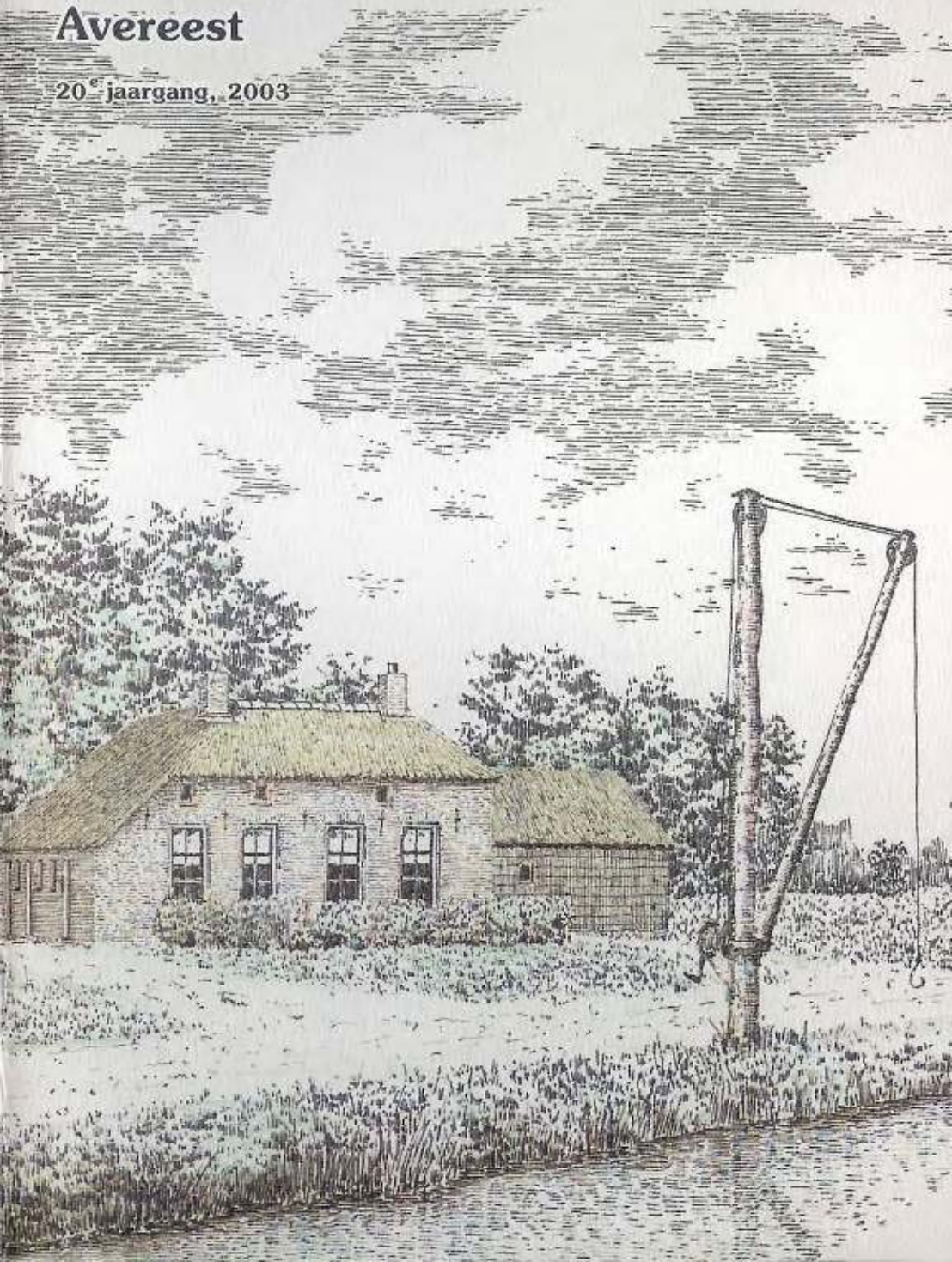
73

Historische Vereniging Avereest

20e jaargang, 2003

INHOUDSOPGAVE 20e Jaargang No 1 maart 2003

Inleiding 1
Peter W. van Buuren

Van de bestuurstafel 2
Janny Slot-Kelder, het *jaarverslag 2002 en andere wetenswaardigheden*

Uit mijn Historisch Archief 5
Peter Makaske, *over een tweetal (inmiddels afgebroken) schoolgebouwen*

De voorvaderen van C.J. Reuvers 8
Hennie Reuvers, *van Johann Hermann Röwer tot Theo Reuvers*

Hoogveenbeek de Reest vaak bedreigd (22) 14
Willem Wind, *de schoonheid van de Reest "bezongen"*

Een eeuw geleden 19
Peter Makaske, *met berichten uit de krant van 100 jaar geleden*

Foto middenpagina 21
Een klassenfoto van de huishoudschool in Balkbrug

Architekt Gerrit Rietveld in Dedemsvaart 24
HenkJan Krikke, *over het werk van een bekend architect*

Een barre tocht 32
Janny Makaske-Kuyer, *over een bijzondere fietstocht in een moeilijke tijd*

Het drama Gerrit Beerts van 't Oever (3) 36
A. Piel, *over een gebeurtenis die Balkbrug landelijke bekendheid gaf*

Van de redactie 41
Redactie, *over wat er in de afgelopen periode gebeurde bij de HVA*

De dominee, de hane en de vos 43
Jan Nijensikkens, *een verhaal met een moraal*

De Katinger molen
Nadat in 1672 de Katingermolen in vlammen was opgegaan, werd een eeuw later iets zuidelijker van Den Kaat deze molen gebouwd. Het was een zogenaamde grondzeiler. Naast de molen het huis van de molenaar.
Omstreeks 1925 is de molen afgebroken.

Uitgave Historische Vereniging Avereest ISSN 1380-1228

INLEIDING

"Het leven der mensen heeft verborgen diepten en talrijke schuilhoeken," zei Plinius Minor in een door hemzelf uitgegeven verzameling brieven, die hoofdzakelijk bestemd waren voor zijn vrienden. De bekendste zijn de verhandelingen over de uitbarsting van de Vesuvius. Zij zijn gericht aan keizer Trajanus. Plinius de Jongere ontpopte zich als een charmante en ruimdenkende persoonlijkheid met een veelzijdige belangstelling en een groot vereerder van keizer Trajanus. De verborgen diepten en schuilhoeken krijgen reliëf in het artikel: "Een barre tocht", een verhaal uit de oorlogswinter van 1945. Mevrouw Janny Makaske-Kuijer laat ons deze tocht meebeleven. Jan Nijensikkens schrijft, naar eigen zeggen, voor de eerste keer in het dialect van deze streek het verhaal met een moraal: "De dominee, de hane en de vos." Peter Makaske neemt ons mee op zijn tijdpad door de geschiedenis. Hij schrijft over de gebeurtenissen van honderd jaar geleden. Het drama "Gerrit Beerts van 't Oever" blijft boeien. Wijlen de heer Piel lijkt wel een voorloper van de schrijver Thomas Rosenboom. Zijn verhaal is ontsproten aan het beeld van de onverzettelijkheid van Gerrit Beerts. Net als bij Rooseboom staat of valt het verhaal met de aanwezigheid van een hoofdpersoon, die uit alle macht iets wil. Boeiend is deze dramatiek van de falende held. Ja, veldwachter Piel was een uitstekend verteller. Peter Makaske bladert opnieuw verder in zijn Historisch Archief. Deze keer gaat zijn verhandeling over de openbare lagere school wijk F en over de gereformeerde muloschool. Het verhaal over meester Jansen trof mij. De meester moet het wel erg arm hebben gehad, want inspecteur Wijnbeek schrijft over hem in zijn inspectierapport. Wijnbeek beschrijft meester Jansen als een behoeftige schoolmeester, die de sporen van neerslachtigheid op zijn gelaat droeg. Willem Wind blijft de Reest trouw. Dat hij zijn gevoel voor romantiek nog niet verloren heeft bewijst hij wel door het citeren van de Meppeler dichter Jan Meeuwis Schiphorst. Interessant is het verhaal over de voorvaderen van Theodorus C.J. Reuvers, geschreven door Hennie Reuvers. HenkJan Krikke ontdekt architekt Rietveld. Opnieuw, als een lofzang op het teruggevonden leven! Janny Slot-Kelder houdt u perfect op de hoogte van de belangrijkste bestuursbesluiten en ook de redactie laat van zich horen.Veel zou ongetwijfeld nog te zeggen zijn, maar wij doen het niet gedachtig aan de moraal van het verhaal: "De dominee, de hane en de vos." "Ie mut altied de ogen goed lös holden en op zien tied de mond dichte."

Waarvan akte. Peter W. van Buuren

VAN DE BESTUURSTAFEL

Nieuwe leden

In de periode 15 november 2002 - 1 maart 2003 hebben we de volgende nieuwe leden mogen begroeten.

G.S. de Jonge, Nieuwerkerk a/d IJssel
J. Dieckman, Assen
J.S.G. de Boer, Vries
R.H. Beverwijk, Zwolle
H. Kelder, Dedemsvaart
K.G. v.d. Hof, Emmen
W. Rodermond, Dedemsvaart
J. Visscher, Dedemsvaart
J. Zagers-Klunder, Drogteropslagen
H. de Bruin, Zuidwolde
G. Snoyer, Dedemsvaart
J. Bosma, Meppel
H. van Duren, Balkbrug
J. Nijland, IJhorst
K. van Engen, Reeuwijk
H. Snippe, Dedemsvaart
P. Prinsen, Dedemsvaart
R. Veldhuis-Maat, Bergschenhoek
A. Oegema-Tibben, Dedemsvaart
P. Engels, Dedemsvaart
J. van Elburg, Amsterdam

Jaarverslag 2002

Het bestuur van de HVA kijkt zeer tevreden terug op het jaar 2002. De belangstelling voor de "historie dicht bij huis" blijft groeien. Het ledental stijgt gestaag. Per 1 januari 2003 telde de HVA 1386 leden.

Op het kalkovencomplex vonden dit jaar tal van activiteiten plaats.
De turfschuur was de trouwlocatie voor 52 bruidsparen en ook voor 2003 zijn er alweer veel aanmeldingen binnen.
In februari werden de plannen om te komen tot een vestzaktheater in de gashouder gepresenteerd. Inmiddels is ook het haalbaarheidsonderzoek afgerond. De kadastrale atlas Avereest/Gramsbergen werd uitgegeven.
In de oudheidkamer was gedurende het hele seizoen (vanaf museumweekend- tot 1 november) nog de foto-expositie "Kerken in Avereest en hun verleden" te bezichtigen. Vanzelfsprekend was ook de interessante/permanente expositie in de turfschuur weer te bewonderen.
Gedurende 2 dagen mochten we de deelnemers aan de Drentse rijwielvierdaagse ontvangen op ons complex. Een ware happening! De meewerkende bestuursleden/vrijwilligers van de HVA kunnen met tevredenheid en veel plezier aan deze dagen terugdenken.

De organisatie van Open monumentendag was ook dit jaar een gezamenlijk project van de vier historische verenigingen binnen de gemeente Hardenberg.
Medewerkers van de HVA hebben op de kerstmarkt in Dedemsvaart met behulp van een toverlantaarn allerlei oude kiekjes van Avereerst laten zien.
Tijdens de kiekjesdag (zaterdag 14 december) heeft men weer groepsfoto's van vroeger kunnen bekijken in de oudheidkamer.
Het bovenstaande is slechts een kleine greep uit alle activiteiten van het afgelopen jaar. (zie ook: "Van de redactie" in ons kwartaalorgaan).
De werkzaamheden in de oudheidkamer en op het turfschip gaan door.
Een officiële museumregistratie voor het kalkovencomplex is aangevraagd. De beheersbaarheid van het kalkoventerrein heeft de voortdurende aandacht van het bestuur en de gemeente. Er zijn ideeën om bijv. het vaste bruggetje naar het kalkoventerrein te vervangen door een ophaalbruggetje en de Kalkovenwijk iets te verlengen. Historisch gezien zeker passend op deze locatie.
Rest nog een woord van dank aan al onze medewerk(st)ers/vrijwillig(st)ers, die ook in 2002 weer veel werk hebben verzet voor onze vereniging.

Janny Slot-Kelder

Folder

In samenwerking met de drie andere historische verenigingen is in 2002 een nieuwe foldermap gepresenteerd, waarin de folders van de vier historische verenigingen binnen de gemeente Hardenberg zijn verzameld. Dit mapje is te koop voor € 1,00 bij de historische verenigingen en bij de VVV.
In dit kwartaalorgaan vindt u de folder van onze vereniging bijgesloten.

Opening nieuwe exposities

Het museumweekend staat dit jaar gepland voor 12/13 april. Vanaf die datum is ook het kalkovencomplex weer voor bezoekers geopend.
Op zaterdag 12 april om 10.00 uur zal naast de opening van het museumweekend ook de opening plaatsvinden van de nieuwe exposities in de oudheidkamer (Scholen voor voortgezet onderwijs in Avereest) en het turfschip (Het kanaal De Dedemsvaart).

Vrijwilligers gevraagd!

Voor het komende seizoen hebben we dringend behoefte aan nieuwe vrijwilligers: Mannen en/of vrouwen die zich tijdens de openingsuren als

gastheer/gastvrouw willen inzetten voor onze bezoekers. Het gaat hierbij steeds om 1 dagdeel (middag van 14.00 - 17.00 uur) per één of twee weken. Lijkt het u iets? Neem dan eens contact op met de secretaresse van de HVA.

Uitnodiging jaarvergadering

Hierbij nodigen wij u graag uit tot het bijwonen van de Algemene ledenvergadering , die zal plaatsvinden op maandag 7 april in de Turfschuur op het kalkovencomplex. Aanvang 20.00 uur.

AGENDA:

01. Opening door voorzitter Barend Rooseboom.
02. Mededelingen en ingekomen stukken.
03. Verslag jaarvergadering 15 april 2002 (zie HVA juni 2002).
04. Jaarverslag secretaris/penningmeester.
05. Kascontrole 2002.
06. Bestuursverkiezing, aftredend:
    Jan Schrotenboer, niet herkiesbaar
    Henny Krol-Brugman, niet herkiesbaar.
    Het bestuur draagt Dinie Oosterveen-Kleis en Willibrord Smit voor als kandidaten. Tegenkandidaten kunnen tot een half uur voor aanvang van de vergadering schriftelijk worden aangemeld bij het bestuur.
07. Rondvraag.
08. Sluiting van het officiële gedeelte.
    PAUZE

Na de pauze: Een causerie door Bert Looper, directeur van het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle.

Opmerking: Het financieel jaarverslag ligt vanaf een half uur voor aanvang van de vergadering ter inzage.

Historische database

Door een gewijzigd automatiseringsbeleid bij de gemeente Hardenberg heeft de Historische Vereniging Hardenberg zich teruggetrokken uit de automatiseringswerkgroep van de vier historische verenigingen. Momenteel is de site www.hidaba.nl niet meer rechtstreeks bereikbaar. U kunt de database sedert 1 maart j.l. nog vinden via ww.tripus.nl/subhtml/hidaba.html of via www.hvavereest.nl

Contributie

In dit kwartaalorgaan vindt u de acceptgiro voor betaling van het lidmaatschapsgeld voor 2003. Wilt u voor betaling zorgdragen vóór 1 juli a.s.?
De leden die ons een machtiging hebben verleend, kunnen eind april/begin mei de afschrijving van hun bank-/girorekening verwachten. (€ 13,50)
Voor onze leden in het buitenland bedraagt de contributie € 19,00 en indien er een machtiging is afgegeven € 18,00.

Het bestuur

UIT MIJN HISTORISCH ARCHIEF

De Openbare Lagere School Wijk F

De Openbare Lagere School aan de Hoofdvaart in Dedemsvaart met - naar alle waarschijnlijkheid - alle leerlingen, althans een groot deel daarvan, in beeld. Deze prentbriefkaart werd ruim 98 jaar geleden (in 1904), door de Dedemsvaartse ondernemer J. Koning in de handel gebracht onder nummer 12460. De school stond destijds in de administratie van de gemeente Avereest te boek als "School Wijk F". Tot 1947 was de gemeente Avereest in wijken

Collectie Peter Makaske

School Wijk F of ook wel "de school bij het tramstation" genoemd.

verdeeld, lopende van Wijk A (Sluis 7) naar wijk K (Oud-Avereest). In de volksmond werd deze school ook wel "de school bij het tramstation" genoemd. Bij de raadpleging van enkele archieven bleek, dat deze school reeds in 1826 werd gesticht met een eenvoudig "meestershuis". De eerste hoofdonderwijzer aan deze school was een zekere Frederik Jansen, een familienaam die in deze contreien vaak voorkwam en nog steeds veelvuldig voorkomt. De school werd daarom ook wel "de school van meester Jansen" genoemd. Dat het salaris van een onderwijzer in de vorige eeuw buitengewoon slecht te noemen was moge blijken uit het feit, dat meester Jansen zich in allerlei bochten moest wringen om het hoofd boven water te houden en dientengevolge uitzag naar bijbaantjes om zijn hongerloontje enigszins aan te vullen. Zo oefende hij onder andere de functie uit van voorzanger en voorlezer in de Nederlands Hervormde kerk te Dedemsvaart (23 maart 1834 ingewijd). Omdat er in de vorige eeuw in veel kerken (nog) geen orgel ter begeleiding van de zang aanwezig was, had men de functie van voorzanger in het leven geroepen.

In 1877 werden de school en de woning van de hoofdonderwijzer geheel vernieuwd. De schrijver van dit stukje bezocht deze school in de periode 1 mei 1934 -1 mei 1940, waar toen de legendarische hoofdonderwijzer Jan van Zuiden de scepter zwaaide. Aan deze bijzonder vriendelijke en behulpzame man worden de beste herinneringen bewaard. Meester van Zuiden was 31 maart jarig. Hij was gehuwd met de uit Balkbrug afkomstige Alberdina ter Haar. Zijn verjaardag was voor de leerlingen één grote feestdag, want de gehele school van ruim 200 leerlingen werd op die dag door de meester royaal getracteerd.

Op 1 april 1959 ging Van Zuiden met pensioen en vestigde hij zich met zijn vrouw in Apeldoorn. De overige leerkrachten in de periode 1934-1940 waren de onderwijzeressen Klaasje Boessenkool, Ida Johanna Hakkert, Jo Weenink en Bep Groeneveld en de onderwijzers Nico Zwitsers, Jan de Haan en Abraham Jacobus Jansen. In maart 1936 werd in Dedemsvaart een neutrale kleuterschool opgericht, welke werd ondergebracht in het meest oostelijke lokaal van de school. De eerste voorzitter van deze school was de Dedemsvaartse huisarts Julius Karel Isaac de Clerq Zubli en de eerste leidsters waren de dames Fem Meesters en Fientje Siero. Eén der latere kleuterleidsters was Jet Gorter, dochter van het hoofd van de Openbare MULO school aan de Julianastraat.

Voor zover ik heb kunnen nagaan zijn door diverse uitgevers in de loop der jaren negen verschillende prentbriefkaarten van deze school geproduceerd en hebben diverse leerkrachten, waarvan mij niet alle namen bekend zijn, hun beste krachten aan deze school gegeven. Bij de ontsluiting van de Schepenwijk in Dedemsvaart werd de school gesloopt. Dit waren enkele mij bekende feiten betreffende de Openbare Lagere School Wijk F in Dedemsvaart.

Collectie Peter Makaske

Gereformeerde M.U.L.O. School.

De Gereformeerde MULO School

Ongeveer 80 jaar geleden nam de Dedemsvaartse fotograaf Aaldert Jan Strijker bovenstaande foto, die het onderschrift draagt: "Groeten uit Dedemsvaart - Gereformeerde M.U.L.O.School." De opdracht tot het nemen van de bewuste foto werd verstrekt door de Firma Barend Rooseboom en was bestemd voor de productie en de verkoop van prentbriefkaarten. Deze inmiddels gesloopte school aan de Moerheimstraat (eerder Hoofdvaart genaamd) maakte later deel uit van het Vechtdal College en werd 23 december 1920 op feestelijke wijze geopend door de Gereformeerde predikant Ds. J. Koelewijn. Het initiatief tot het bouwen van deze MULO-school werd genomen door de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs in Dedemsvaart, die de Gereformeerde basisschool aan de Langewijk bestuurde, in welke school destijds reeds twee klassen van het voortgezet onderwijs waren ondergebracht. Als bijzonderheid kan nog worden vermeld, dat in juli 1922 de eerste drie leerlingen van de school deelnamen aan het MULO-examen in Zwolle. De drie examenkandidaten F. Fokkinga uit Dedemsvaart, N. van Haeringen van Sluis 6 en J. Zijlstra uit Lutten slaagden allen voor het A-diploma. In de achter ons liggende jaren werd deze school in verband met de toename van het aantal leerlingen diverse malen verbouwd.

Links op de foto de woning van het hoofd der school (tegenwoordig directeur genaamd), waarin achtereenvolgens de hoofdonderwijzers P. Fokkinga en P. Schuringa met hun gezinnen hebben gewoond. Rechts op de foto (ten dele zichtbaar) het woon- en winkelhuis, gebouwd in 1903, van de kruidenier-vervener Jan Fransen. Van de rails van de tramlijn Dedemsvaart - Coevorden - Emmen - Ter Apel, geëxploiteerd door de D.S.M. (Dedemsvaartsche Stoomtramweg Maatschappij), is nog net iets te zien.

Peter Makaske, amateur-historicus

DE VOORVADEREN VAN THEODORUS C.J. REUVERS

In de tweede helft van de achttiende eeuw leefde in Merzen ten noordwesten van Osnabrück, behorende tot het toenmalige koninkrijk Hannover, een man genaamd Johann Hermann Röwer. De naam Röwer is verwant aan de namen Rogier en Rutger: Deze namen zijn afgeleid van Hroti-ger, wat in de oude Germaanse taal betekent "drager van roem". Deze Johann was de oud-overgrootvader in de mannelijke lijn van mij en mijn broer Theodorus Christianus Josephus Reuvers en van mijn andere broers en zussen. Hij trouwde daar in Merzen omstreeks 1777 met Maria Denning. Zij kregen een zoon die zij Bernardus (Berend) noemden, en een dochter (Maria Catharina). Waarschijnlijk hadden zij een sober, maar gezond bestaan, want Berend groeide uit tot een sterke kerel die zijn geluk wilde beproeven in de Hollandse veenkoloniën. Aldus werd deze Berend de patriarch van de Merzense tak der Nederlandse Reuversen. Er zijn in Nederland echter nog drie andere takken Reuvers.

Collectie Hennie Reuvers

Zo zal het er ook in onze omgeving ongeveer hebben uitgezien!

Zoals veel van zijn streekgenoten kwam Berend Reuvers als turfsteker naar Overijssel. Zij bouwden zich een hut van planken en plaggen en ontgonnen het woeste veen. Na gedane arbeid dronken zij een paar borreltjes en niet zelden kwam het dan tot vechtpartijen, soms tot opstand tegen de veenbazen. Berend trouwde op 25 januari 1804 met Louise (Lodewina) Dons uit Hasselt bij Zwolle. Hij is waarschijnlijk pas toen katholiek geworden. De Hasseltse archieven doen vermoeden dat de familie Dons daar slecht bekend stond. Er is sprake van tuchthuis en verbreking van trouwbeloften. Maar wat wil je: Berend was een gastarbeider, dus hij kon niet al te kieskeurig zijn bij de keuze van een echtgenote. Overigens zullen Berend en Louise goudeerlijke mensen zijn geweest, zoals al mijn nu levende familieleden. Deze Louise bleef hem trouw tot haar dood in 1863. Zij kregen vier zonen (Berend, Harm, Frederik en Derk) en drie dochters (Maria, Margaretha en Zwaantje). Zwaantje stierf als baby, de anderen stichtten allen een eigen gezin. Berend moet tussen 1809 en 1814 naar de nieuwe vaart (later de Dedemsvaart genoemd) gekomen zijn om te helpen graven. Zijn zoon Harm, onze oudvader, werd op 17 september 1809 te Zwolle geboren. In 1835 had Berend te Avereest (Dedemsvaart) een huis in erfpacht. Op 25 augustus 1853 verdronk hij in het water voor zijn huis, in de vaart die hij zelf had helpen graven.

De kinderen van Berend Reuvers groeiden dus op langs de vaart die gegraven was op initiatief van baron van Dedem. Zoon Harm (Bernardus Hermanus Reuvers) groeide voorspoedig op en nam dienst bij de Mobiele Overijsselse Schutterij. Hij werd verliefd op een dochter van een der kleine boeren rond de bedelaarskolonie Ommerschans: Jeanne van Osta. Zij mochten trouwen op voorwaarde, dat de vrouw haar echtgenoot niet zou volgen als hij buiten zijn gewone woonplaats werd geëmployeerd. Het huwelijk vond plaats op 15 september 1836. Over de familie van Osta het volgende: Zij waren afkomstig uit het Brabantse Bergen op Zoom, waar Jeanne in 1811 geboren werd en haar broertje Jean in 1816. De vader (Anthonie van Osta of Horsta) en de moeder (Regine Coppens, ook Lucia genaamd) waren arme dagloners, zoals er veel waren in het door Napoleon uitgezogen Nederland. In 1818 werd op initiatief van Johannes van den Bosch de Maatschappij van Weldadigheid opgericht, met koloniën in Drente (Frederiksoord, Veenhuizen) en Overijssel (de bedelaars- en strafkolonie in de oude vesting Ommerschans). In 1821 werden door de gemeente Bergen op Zoom zes wezen en twee behoeftige huisgezinnen op transport gesteld naar Frederiksoord. Eén van die huisgezinnen was de familie van Osta. Blijkbaar heeft deze familie zich kranig gehouden, want Anthonie verwierf een tamelijk

zelfstandig bestaan als kleine boer bij de Ommerschans. Na zijn dood in 1863 werd Regine uit de kolonie ontslagen en mocht bij haar kinderen gaan wonen. Er is in Frederiksoord een mooi museum over de koloniën van Weldadigheid. Men verneemt daar dat het motto was: "Wie niet werkt zal niet eten" en hoe de zwakkeren daar de dupe van waren en hoe het koloniegeld onder de waarde voor echt geld kon worden ingeruild. Harm Reuvers en Jeanne van Osta kregen negen kinderen: zes jongens (Bernardus, Antonius, Fredericus, Theodorus, Andreas en Johannes) en drie meisjes (Lucia, Lodewina en Grietje). Fredericus en Lucia stierven al heel jong, Grietje was zelfs nog maar een baby. De anderen stichtten een eigen gezin. In 1862 had Harm in Dedemsvaart een huis in erfpacht; hij was toen metselaar. Zijn broers en hijzelf verhuisden naar Enschede, dat toen in opkomst was als industriestad (textiel en machines). Harm was daar ook metselaar. Hij overleed er op eerste kerstdag 1899, in de gezegende leeftijd van negentig jaar.

De vierde zoon uit het gezin Reuvers-van Osta was Theodorus Reuvers, onze bet-overgrootvader. Hij werd op 25 februari 1843 te Dedemsvaart geboren en groeide daar op. In juli 1865 trouwde hij er met de achttienjarige kolonistendochter Helena Maria Brouwer. De ouders van de bruid, die in de strafkolonie Ommerschans geboren werd, waren Bartholomeüs Brouwer, zoon van een arme Leidse wever met Hugenoten onder de voorouders en Maria Theresia Tong, een Amsterdamse vondeling wier vader misschien wel een Franse soldaat was. Brouwer had het in de veenkoloniën tot tapper, slaapsteehouder en veldwachter gebracht.

Waarschijnlijk heeft hij een deel van zijn jeugd in de Ommerschans doorgebracht, waar hij bijna elke dag paardebonen at en op het land werkte en waar mannen en vrouwen strikt gescheiden leefden. Misschien is hij zonder weten van zijn ouders als bedelaar in Leiden opgepakt; zulke praktijken kwamen toen wel vaker voor. Zijn vrouw was in november 1814 te Amsterdam "gevonden in de Spiegel-straat tusschen de Heere- en Keizersgragten, een mijsje zonder berigt, oud na gissing drie maanden, aanhebbende een hemdje met borstrokje, twee mutsjes, twee rokjes, een rode en een witte luyer." Diezelfde dag waren er te Amsterdam nog twee andere meisjes gevonden. Het was die dag blijkbaar vissen-naamgeef-dag: de vondelingen heetten Tong, Garnaal en Haring. Maria Theresia Tong werd "op de beurt" rooms gedoopt (in het Maagdenhuis). Zij werd door het Aalmoezeniersweeshuis uitbesteed bij een min in de Jordaan. Later kwam zij in het Kinderhuis. In 1822 werden de Amsterdamse wezen die de kleuterleeftijd ontgroeid waren, op last van de

koning per boot op transport gesteld naar het Drentse Veenhuizen. Dat besluit veroorzaakte opschudding onder het volk. In Veenhuizen kregen zij een hangmat en een kastje en mochten er spelen "onder streng toeverzigt". Tong leerde er ook spinnen etcetera en schrijven. Brouwer stierf in 1881 te Avereest. Zijn weduwe ging toen naar familie in Zwolle. Zij stierf er in 1887 (waarschijnlijk in een armenhuis, gelegen aan het Bleekerswegje).

Theodorus Reuvers en Helena Maria Brouwer kregen minstens elf kinderen, waarvan er tien in Avereest geboren werden en de laatste in 1883 te Apeldoorn. Daarna zijn er vast nog meer kinderen gekomen. Een Canadees (de heer Larry Brinker uit Woodstock tussen Detroit en Toronto) meldt mij dat zijn oma Antonette Wilhelmine Elisabeth Reuvers op 1 april 1891 te Apeldoorn als dochter van het echtpaar geboren is. Zij emigreerde later met haar man naar Ontario in Canada.

Van de eerste elf waren er zes jongens (Bartholomeüs, Hermanus Theodorus, Theodorus Bernardus, Bernardus, Antonius Andreas en Andreas Johannes) en vijf meisjes (Johanna, Johanna Maria, Maria Theresia Margaretha, Lodewina Helena en Helena Susanna). Johanna en Andreas Johannes stierven als kind; de anderen stichtten elk een eigen gezin, meest in Apeldoorn of Enschede.

Theodorus was metselaar. In 1882 verhuisde hij met zijn gezin naar Apeldoorn, dat toen in opkomst was als militair centrum, industriestad en tuinstad voor renteniers. Later moet ook hij naar Enschede zijn gegaan. Hij stierf er in een huis aan de Molenstraat, op 1 juli 1922.

De derde zoon van het echtpaar Reuvers-Brouwer heette Theodorus Bernardus Reuvers. Hij was onze overgrootvader. Hij werd op 1 october 1870 te Dedemsvaart-Avereest geboren. Als jongen van twaalf verhuisde hij met zijn ouders naar Apeldoorn. In september 1897 trouwde hij te Zutphen met Wilhelmina Koster. Haar invalide vader (Harmen Koster) stamde uit een geslacht van schippersknechten en turfstekers, haar moeder (Gardiena Berendina Nengerman) uit een geslacht van tuinders, tappers en zeelieden. Haar oma van moederszijde, Engelina Snelman, was een zeemansdochter, wier vader stierf op zee. Deze oma is in 1816 geboren op ongeveer dezelfde plek waar Maria Theresia Tong twee jaar eerder te vondeling was gelegd. Voor haar huwelijk had Wilhelmina Koster tal van dienstbetrekkingen achter de rug, in allerlei Gelderse steden. Zij leerde haar man kennen in Enschede. Het was liefde op het eerste gezicht: al zeer spoedig werd de oudste geboren, een dochter (Gardiena Berendina) die religieuze werd. Als tweede kind werd onze grootvader Theodorus Reuvers geboren, in Apeldoorn op 17 april 1901. Daarna

kwamen er nog twee meisjes (Helena Wilhelmina en Maria Geertruida Johanna), die later allebei getrouwd zijn.
Onze overgrootvader Theodorus Bernardus was van alle markten thuis: naar getuigenis van mijn tantes heeft hij een viswinkel gehad, en hij is ook plakker geweest. In 1924 en 1925 dreef hij een herberg aan de Thorbeckegracht nr 41 te Zwolle ("Het veerschip op Utrecht"). Helaas gingen de echtelieden eind 1925 uit elkaar: Zij vertrok naar den Helder, hij ging naar Enschede. Hij stierf op 25 februari 1945, dus enkele maanden voor het einde van de Duitse bezetting, te Olst bij Deventer.

Mijn opa Theodorus Reuvers groeide op in Apeldoorn, en kwam er onder de indruk van de stoere militairen die hun woord altijd gestand deden. Hij was nog een jongen toen de eerste wereldoorlog woedde, weliswaar buiten Nederland en werd beroepsmilitair. Hij trouwde in 1921 te Aalten. Zijn bruid was Francisca Kramer (Heurne bij Aalten 1901 - Treebeek bij Heerlen 1966). Haar vader was borstelmaker te Aalten, zoals de Kramers dat waren sinds mensenheugenis. Haar moeder stamde uit een geslacht van Lichtenvoordense landbouwers. Zij kregen vier jongens en negen meisjes. Twee jongetjes stierven als baby en Wilhelmina werd religieuze; de anderen stichtten later allemaal een eigen gezin. Dat waren in volgorde van geboorte Theodorus Bernardus (mijn vader), Gerarda Johanna, Louisa, Elisabeth, Helena, Italia, Hendrikus,

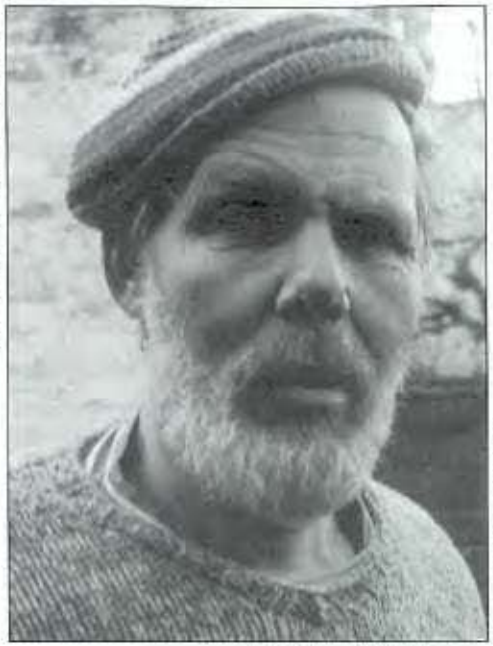
Collectie Hennie Reuvers

Theodorus Reuvers.

Maria, Antonetta, Bernardus. De vijf oudste kinderen werden in Gelderland geboren, maar in 1929 verhuisde het gezin naar Treebeek-Hoensbroek in de oostelijke mijnstreek in Zuid-Limburg. Daar werd opa beambte, mijnwerkerscontroleur en sociaal werker bij de staatsmijn Emma. Hij overleed in 1990. Mijn vader was dus de oudste van het gezin. Hij werd gevolgd door acht zussen en twee kleine broertjes. "Die anderen zijn meiden, Theo, maar jij moet beter weten", zei mijn opa wel eens tegen hem.
Mijn vader, Theodorus Bernardus Reuvers, genoemd naar onze overgrootvader, werd op 16 april 1922 geboren te Aalten. Hij verhuisde als klein kind naar Oldebroek, Apeldoorn en Zutphen, waar zijn vader als beroepsmilitair gelegerd was. In 1929 vestigde het gezin zich in Treebeek, waar mijn opa als beambte bij de staatsmijn Emma in dienst trad. Mijn vader wilde bakker worden, maar had daar toch te weinig aanleg voor. Tijdens de tweede wereldoorlog moest hij voor de Arbeits-Einsatz naar Duitsland, maar hij dook onder bij een boer in Lichtenvoorde. Na de oorlog was hij broodmager door alle ontberingen. Doch hij herstelde, maakte kennis met mijn moeder in de Brunssumse kantoorboekhandel van haar ouders en nam dienst bij de PTT. Zij trouwden in mei 1948. De bruid heette Mathea Anna Catharina Gerards. Het gezin waarin zij opgroeide leefde helemaal in de sfeer van het rijke roomse leven. Haar vader was architect te Brunssum en stamde uit een geslacht van timmerlieden uit Venlo en omgeving. Haar moeder stamde uit een geslacht van tuinders uit Venlo en Nederweert. Zij kregen zeven kinderen: vijf jongens en twee meisjes. De oudste, mijn broer Theo, werd in Brunssum geboren. Daarna verhuisden wij naar Maastricht, waar mijn vader chef loonadministratie werd en daar werden achtereenvolgens geboren: ikzelf (Henricus F.H.), Fransje, Joep, Elly, Jacques, Marianne. Fransje was ziek en werd slechts zeven jaar. De anderen groeiden voorspoedig op en zorgden samen voor vijftien kleinkinderen. Mijn moeder overleed in 1992. Mijn vader leeft nu met een vriendin in Twente.
Mijn broer Theodorus Christianus Josephus Reuvers is de laatste in een reeks van vijf generaties Theo Reuvers. Hij werd op 29 mei 1949 te Brunssum geboren. Wij groeiden, zoals gezegd, op in Maastricht. Daar voetbalden we op straat. Theo ging er naar de kunstacademie en leerde in een Maastrichtse sociëteit Coby Beers kennen. Zij trouwden in Buurse bij Enschede, waar Coby haar studie aan het afronden was (1973). Daarna gingen zij terug naar Maastricht. Hun oudste dochter Emrys werd in België geboren.
Van hun spaarcentjes emigreerde het gezinnetje naar Zuid-Frankrijk. Daar werd Fleur geboren. Het duurde vele jaren voordat Theo in Frankrijk met hard

werken een redelijk bestaan als decorateur van festivals had opgebouwd. In die jaren leefden Coby, Em en Fleur in Emmeloord. Theo kreeg nog een zoon Ben en een dochter Elsa bij twee vrouwen in Frankrijk. Zijn vier kinderen zijn voorspoedig opgegroeid en onderhouden hartelijke betrekkingen met hun vader en moeder.

Hennie Reuvers

Collectie Hennie Reuvers

Theodorus C. J. Reuvers.

HOOGVEENBEEK DE REEST VAAK BEDREIGD (22)

Voor wijlen A. Piel uit Balkbrug is, zo laat hij in "Feiten uit het verleden van Avereest" lezen, het Reestdal hét natuurmonument van Avereest. Hij oordeelt dat men voor het omschrijven van het Reestdal, zoals zich dat in de loop der tijden heeft ontwikkeld, een goede leidraad heeft aan het zes coupletten tellende gedicht van de boer-dichter Jan Meeuwis Schiphorst, die rond de eeuwwisseling woonde in de Oosterboer bij Meppel. "Hij heeft de uitzonderlijke schoonheid van het riviertje heel treffend weergegeven. Met enige verbeelding kunnen wij ons voor ogen stellen het ruige, wilde, woeste en bijna onbegaanbare gebied van deze streken. De onafzienbare heidevelden, waarop de heide, het bunt- en het wolgras, een vliegden, de donkere jeneverbes en een enkele schrale berk de voornaamste vegetatie uitmaakten. Het riviertje dat zo veel mogelijk het water afvoerde naar de uitgestrekte wildernis van Flevo's waterplassen en later naar de Zuiderzee. Hier en daar voerde een zijriviertje het water aan naar de Reest en verder ging alles volgens de natuurwet, dat het water naar de laagste plaatsen loopt. Zeer veel water bleef in

de velden, in grote waterplassen, achter; het had geen uitweg naar zee." Piel stelt dat er in die tijd nog geen sprake van een Reestdal was. "De Reest was toen nog een golvend, woelend water, dat in breder bedding zeewaarts stroomde. Die brede bedding moeten we ons nu indenken tussen de hoge oevers, die men aan weerszijden van de rivier vindt". Piel spreekt ook van "kostbaar land" ter weerszijden van de Reest, het Reestenland, dat langzamerhand is ontstaan, toen de Reest in de smalle bedding, zoals wij die nu kennen, was teruggedrongen. "Het Reestenland uit de tijd van boer-dichter Schiphorst was inderdaad waardevol land. In die tijd, toen men nog niet het gebruik van de kunstmest kende en de boer in de eerste plaats was aangewezen op de beperkte voorraad stalmest van het eigen vee, had iedere landman een chronisch tekort aan mest om zijn land naar behoren te bemesten, wat toch nodig was". Piel herinnert er aan dat men in die tijd in het stroomdal van de Reest tweemaal per jaar hooi kon winnen zonder dit land te bemesten. "De vruchtbaarheid van deze gronden, voor zo ver men in die jaren van vruchtbaarheid kon spreken, werd verkregen door het water dat 's winters, wanneer de Reest buiten haar oevers trad, het land overstroomde en na de afvloeiing een sliblaagje achter bleef, dat diende voor bemesting". Wanneer er echter sprake was van een droog winterseizoen en er dus niet voldoende water op het Reestenland kwam, dan maakte men gebruik van het hogere waterpeil in de ongeveer parallel lopende kanalen de Dedemsvaart en de Hoogeveensche Vaart om water in de Reest te laten lopen. Dat water toevoeren gebeurde nog wel in de eerste jaren van de vorige eeuw en in wezen heeft de geschiedenis zich herhaald, want is er sindsdien eerst veel water aan het riviertje onttrokken via de Reestvervangende leiding; al weer diverse jaren zijn er voorzieningen voor watertoevoer. Dat water uit de Dedemsvaart toelaten gebeurde door het open zetten van het zogenaamde Schotkampssluisje aan het oosteinde van de Sponturfwijk. Uit de Hoogeveensche Vaart liep het water via de Veeningerwijk, de Fortwijk en de Bloembergerwijk en door het neerlaten van de stuw in laatstgenoemde wijk naar het Reestenland.

Bij veel neerslag in de winter of door het toelaten van water uit de kanalen, was het Reestdal weer één grote watervlakte, "zoals dat eeuwen terug constant het geval was geweest. Bij vorst werd dit een mooie en betrouwbare ijsbaan, waarop de aan de Reest wonende mensen zich konden vermaken met schaatsenrijden en zelfs met het houden van schaatswedstrijden. Ook bestond er dan de gelegenheid om over het Reestenland flinke tochten te maken". Piel vervolgt: "De plantengroei, het grasgewas in het algemeen, was toen zo geheel anders dan

wij dat thans kennen. Men vond er toen meer de natuurgrassen, die tegen een overstroming konden. Langs de Reest vond men lang, grof, rietachtig gras. Op lagere delen, waar het water bleef staan en niet kon afvloeien, groeide minderwaardig gras, het zogenaamde blauwgras. Ook vond men er andere bloemen, zoals dotterbloemen, pinksterbloemen, koekoeksbloemen en langs de Reestoevers en de slootkanten het vergeet-me-nietje". De bemesting met kunstmest bracht heel wat verandering teweeg: Er kwamen onder meer andere grassoorten, zogenaamd tammer gras, dat evenwel het overstromen met Reestwater minder goed kon verdragen dan de oorspronkelijke soorten. Werd het blank staan in de winterperiode in vroeger jaren zo ongeveer als een noodzaak gezien, sinds de opkomst van de kunstmest werd het meer en meer ongewenst. Trouwens, bij overvloedige regenval trad de Reest buiten de winterperiode ook nogal eens buiten de oevers, met als gevolg dat er nogal wat gras en/of hooi verloren ging en dat het vee naar hoger land of naar de stal moest. Om dat te voorkomen werden afvoermogelijkheden naar de Vecht gemaakt. De periodieke overstromingen in de zomermaanden hebben de eigenaren en de gebruikers van het Reestenland er toe gebracht het lage land op te hogen en het zodoende van overstroming te vrijwaren. Met behulp van zand uit de hoogten langs de Reest was dit wel te doen. Piel: "Enkele mensen zijn hier ook toe over gegaan. Evenwel, het karakter en de structuur van het

Foto: Janny Slot-Kelder

Aan de Drentse kant van de Reest staat, deze biologische boerderij.

Reestdal zou hierdoor geheel verloren gaan. Het is dan ook zo, dat het Reestdal, zo niet geheel, toch wel grotendeels als natuurmonument is aangewezen. Hierdoor kan men de bezanding en het ophogen van het Reestdal verbieden en deze aantasting van het natuurschoon en het streekeigene tegen gaan." Piel besluit zijn ongedateerde bijdrage over het Reestdal (het archief van Piel werd na zijn overlijden in 1977 door de familie geschonken aan de gemeente Avereest) met het signaleren dat Het Drents Landschap en Het Overijssels Landschap zich inzetten "om het behoud van het Reestdal in haar natuurstaat zo veel mogelijk te bevorderen. Ze proberen door aankoop zo veel mogelijk Reestenland en gronden tegen het stroomdal aan in bezit te krijgen om het te kunnen beschermen tegen aantasting en verminking van het natuurschoon van het oorspronkelijk geheel."
Het gedicht van de Meppeler boer-dichter Jan Meeuwes Schiphorst luidt:

O Reest! eenvoudig klein rivierke,
'k Ben in de zomer graag Uw gast.
Als 'k aan Uw groenen zoom gezeten,
Uw ruischend lied mijn oor verrast.
Ik luister dan met waar genoegen,
naar 't eeuwig, kabb'lend golfgeluid,
Dat voor natuur- en oudheidminnaar,
Dus ook voor mij, zoveel beduidt.

't Is als vertelt gij mij van eeuwen,
te gaar verzonken in het niet.
Sinds d' ochtendstond van Uw geboorte
Op Drenthe's oostelijk gebied.
En altijd dieper in 't verleden
Doet gij meteen een blik mij slaan,
En zie 'k een golvend, woelend water,
In breeder bedding zeewaarts gaan.

Schier één met Flevo's waterplassen,
De hedendaagse Zuiderzee.
Was aan geen oeverland te denken,
Nu goud des landmans, aan uw ree.
Voorts gaat gij tevens mij verhalen

Hoe scheepvaart eens alhier bestond.
In vele namen langs Uw boorden
Vindt die bewering haren grond.

Het, één dag is als duizend jaren,
In 't groot en onbegrensd Heelal.
Valt zekerlijk ook toe te passen
Op 't tijdsverloop in dit geval.
Want, eeuwen, eeuwen moest het duren,
Voordat gij kwaamt in dezen stand.
Uw oevervlak was opgeheven,
Vervormd, verkeerd in kostbaar land.

Maar meer nog hebt gij mij te zeggen.
O, Reest! als 'k op een warmen dag,
De blauwe vlindertjes zie spelen
En 'k naar Uw murm'len luist'ren mag.
Gij spreekt mij dan van een hervorming,
Een wisseling, een ruwe strijd.
Die onze aardbol moest verduren,
Van eeuwen her, tot onzen tijd.

O, gun mij vaak nog, klein rivierke,
Bij held'ren zomerzonnestraal,
Aan Uwe oevers neergezeten,
Te luist'ren naar Uw golventaal.
De Grootvorst van Europa's stromen,
De roem van Neerlands grondgebied,
Moog door een Borger (*) zijn bezongen.
U wijd ik mijn eenvoudig lied.

* "Ode aan de Rijn" van Elias A. Borger, 1724-1820, Nederlands hervormd predikant te Leiden.

Willem Wind.

EEN EEUW GELEDEN

Uit de "Dedemsvaartsche Courant" van 1903.

1 Januari:

- Vrienden en Kennissen, hartelijk gefeliciteerd met de intrede van 1903. Familie Leijds.
- In 't bijzonder mijne Vrienden binnen en buiten de gemeente Avereest, wensch ik na dezen nog vele gelukkige jaren met hunne gezinnen en familiën. M.Philipson, Veearts.
- R. Jalink & Zoon. Coiffeurs, Dedemsvaart p.f.

7 Januari:

- Ongevallenwet 1901. De Nationale Werkgevers-Verzekeringbank tegen Ongevallen, gevestigd te Utrecht, heeft de eer de werkgevers te Avereest te berichten, dat zij tot haar Vertegenwoordiger heeft aangesteld den Heer R.Berends Az., Vervener te Avereest, bij wien alle mogelijke inlichtingen dienaangaande zijn te verkrijgen. De Directeur: Anth. van Duyn.
- Vergadering van Leden van de Schippers-vereeniging "Schuttevaer", afdeling Dedems-vaart, op Donderdag 8 Januari 1903, 's avonds 7 uur, in 't Hotel Baving. Het Bestuur.

17 Januari:

- Dedemsvaart. De verhuring van zitplaatsen in de Geref. Kerk te Dedemsvaart bracht 13 Januari op f 2.161,50. In 1902 was de opbrengst f 2.074,75, dus nu f 86,75 meer.

24 Januari:

- Dedemsvaart. Maandagmorgen werd in het Sophia-gasthuis te Zwolle het lijk gebracht van de vrouw van den veearts Philipson, alhier. Genoemde vrouw is eenigen tijd ziek

geweest en toen vrij plotseling overleden. Het vermoeden, dat eene vergiftiging, de oorzaak van den dood was geweest, had het vervoer naar Zwolle tengevolge. Maandagmiddag om 2 uur werd tot de schouwing overgegaan in tegenwoordigheid van den substituut-officier van Justitie Mr. Th.C. van Eijck Bijleveld te Zwolle. De doctoren vermoedden een arsenicumvergiftiging. Met zekerheid valt evenwel niets te zeggen. Ook is het totaal onbekend of de dood aan opzet dan wel aan vergissing is te wijten. Het chemisch onderzoek is opgedragen aan de heeren Dr. Wigman en Dr. Meulemeester te Zwolle.

- Kiezers van Gramsbergen. Wilt ge iemand in den Raad, die de belangen van onze Gemeente steeds ONPARTIJDIG heeft behartigd, stemt dan a.s. Dins-dag 27 Januari met ons op den Heer notaris RAMBONNET. Vele Kiezers.

27 Januari:

- De ondergeteekende, candidaat gesteld zijnde voor lid van der Raad van Gramsbergen, zijn dank en erkentelijkheid betuigende voor de vele blijken van vertrouwen in hem gesteld, maakt bekend, dat hij voor lid van gemelden Raad NIET in aanmerking wenscht te komen. H.R.A.Rambonnet.

- Kennisgeving, De Burgemeester van Avereest brengt door deze ter algemeene kennis dat hij, onvoorziene en bijzondere omstandigheden voorbehouden voor het publiek te spreken is iederen werkdag, uitgezonderd Zaterdag, van des voormiddags 10 tot des voormiddags 12 uur te zijnen Bureele in het Raadhuis, doch dat hij', behalve in dringende omstandigheden, waarin hij ten allen tijde belanghebbenden zal ontvangen, des namiddags en des avonds , hetzij aan zijn bureau, hetzij aan zijn woonhuis, voor het publiek NIET is te spreken.

De Burgemeester voornoemd: M. Wyt Wz., Avereest, 14 Januari 1903.

4 Februari:

- Te koop: Een dubbele Ponnie, mak in alle tuig en gewend aan Tram en Scheepvaart. Te bevragen bij Gerard Trip, Avereest.

14 Februari:

- Schiere Koemest te koop gevraagd, liefst gelegen aan het water. Brieven met opgaaf van prijs, hoeveelheid en waar te bekomen onder letter M.D. aan de Stoomboekdrukkerij J. Meesters Jr. te Dedemsvaart.

18 Februari:

- INGEZONDEN (buiten verantwoordelijkheid der Redactie), Mijnheer de Redacteur! Aangezien ik van meer dan een zijde gehoord heb, dat er hier een persoon is, die mij achter den rug den naam tracht te geven, dat ik tegen verharding ben van de Stegerensallee, wil ik gaarne openlijk erkennen, dat dit als zooveel een leugenprediking is. Neen, dergelijk spreken verhoogt niet de achting voor een (zogenaamd) Christelijk man. Heeft hij sprekende bewijzen, dat hij er mede voor den dag kome; zoo niet, dat hij zwijge, maar dat hij dan voldoende geve tot het tot stand komen van dien weg, waarbij het grootelijks voordeel heeft, en ik alleen in 't algemeen belang er voor kan zijn. U dankend voor de toegestane ruimte. B. Berends Bzn. Arriërend, 16 Februari 1903.

11 Maart:

- Tot brievengaarster te Balkbrug is met ingang van 16 dezer benoemd Mej. R. Katerberg, alhier.

18 Maart:

- De ondergeteekende Jan van Dijk, arbeider te De Krim, verklaart bij dezen, dat hij de beleedigingen zijn onderbaas Egbert Scholten aangedaan, wenscht in te trekken, en zegt bij dezen, dat hij volkomen over de behandeling van genoemden onderbaas is voldaan, J. van Dijk. De Krim, 16 Maart 1903.

28 Maart:

- BROEDEIEREN van Sallands Reuzenhoen of Kip der Toekomst, Zilverlaken, Uilebaard, Bantham, Vechtkriel te bekomen bij R. Nijhuis.

Peter Makaske, amateur-historicus

VEREENIGING
ter Bevordering van Christelijke Belangen
te DEDEMSVAART.

Het BESTUUR maakt bekend, dat **de rente van 1902** betaalbaar is bij ondergeteekende **op vertoon van bewijs.**

Namens het Bestuur:
A. DORGELO, Penningm.

Huwelijk.

Een knap oppassend BOERENZOON, 25 jaar, bemiddeld, wenscht kennismaking met een knap fatsoenlijk MEISJE. Br. fr. No. 1895, Bureau van dit Blad.

FOTO MIDDENPAGINA

De tweede klas van de Huishoudschool in Balkbrug (juni 1969). Mevr. Dekker, de directrice, kreeg de foto aangeboden als afscheidscadeau. De meisjes volgende hun derde jaar op een andere school, omdat de huishoudschool in Balkbrug werd gesloten.

Staand: 1. Henny Hoorn, 2. Grietje Luten, 3. Jenny Veltman, 4. Klaasje Kuyers, 5. Henny Dijsselhof, 6. Tineke Hein, 7. Karin Westerbaan, 8. Marieke Pol.

Zittend: 1. Diny Strijker, 2. Gerry van Gijssel, 3. Klaasje Harms, 4. Aly Koster, 5. Roelie Wind, 6. Janny Linthorst, 7. Alice Koster.

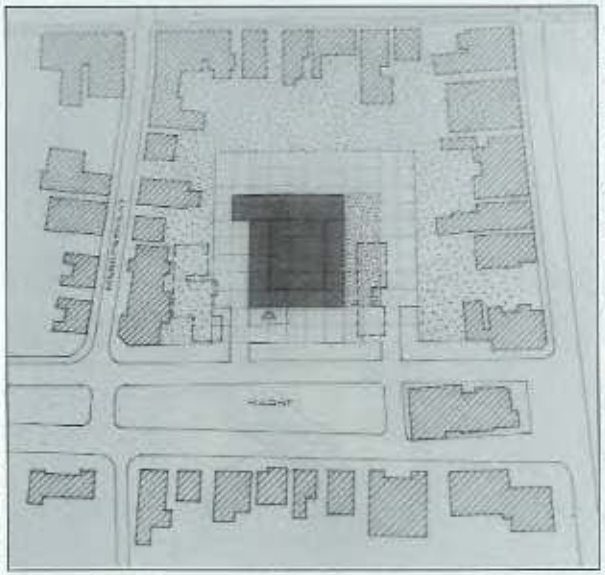
ARCHITECT GERRIT RIETVELD IN DEDEMSVAART

Gerrit Th. Rietveld ontwerper en architect

Gerrit Rietveld is bekend om de voor zijn tijd opvallende ontwerpen. Hij is begonnen als meubelontwerper en werd naderhand ook architect. In Noord- en Oost-Nederland staan maar weinig door Rietveld ontworpen bouwwerken. Des te interessanter is het dat er in Dedemsvaart een door hem ontworpen gebouw staat. Het hadden er zelfs twee kunnen zijn, in 1961 is er namelijk een ontwerp gemaakt voor een te bouwen Cultureel Centrum en in 1962 voor de bouw van de Gemeente Spaarbank Avereest. Dit bankgebouw is ook daadwerkelijk gerealiseerd.

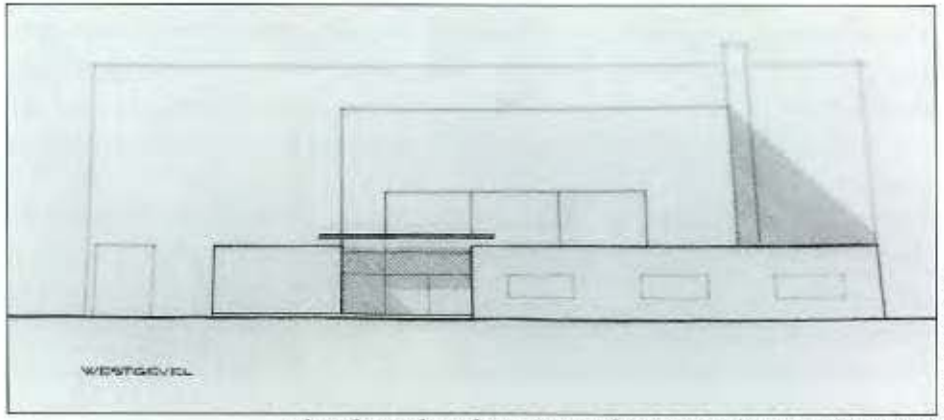
Een Cultureel Centrum te Dedemsvaart

In het jaar 1961 is door de Utrechtse architect Gerrit Rietveld een ontwerp gemaakt voor een Cultureel Centrum te Dedemsvaart. De opdracht hiervoor was verstrekt door het gemeentebestuur van Avereest. In die tijd was er behoefte aan een Cultureel Centrum, met name aan een goede schouwburgzaal. Na de jaren van opbouw na de tweede wereldoorlog was er weer meer welvaart gekomen en ook meer tijd en belangstelling voor theater en muziek. Het vervoer naar de grotere schouwburgen/concertzalen in plaatsen in de omgeving liet 's avonds te wensen over. Het particulier autobezit was toen nog niet zo algemeen als nu. Een cultureel centrum stond in die tijd dan ook hoog op het verlanglijstje van de Gemeente Avereest. Reeds een aantal jaren eerder, in 1954, was er al sprake geweest van een plan voor een Cultureel Centrum zoals te zien is in de oudheidkamer op een foto van een maquette van een cultureel centrum te Dedemsvaart.

Collectie N.A.I.

Situatieschets Cultureel Centrum in het Rietveld-Archief.

Collectie N.A.I.

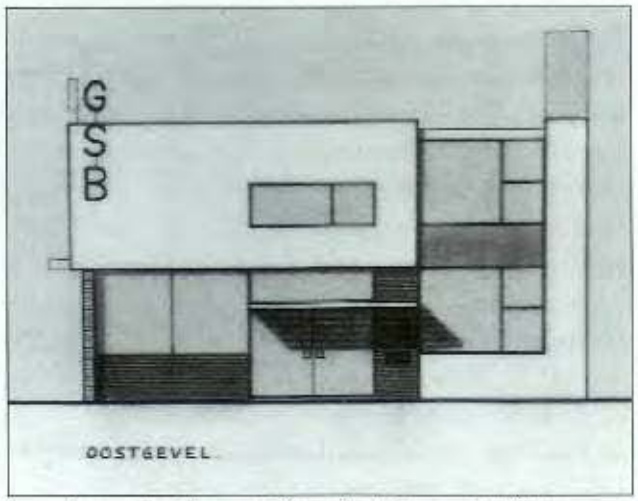
Schetsplan Cultureel Centrum Dedemsvaart in het Rietveld-Archief.

In 1961 werd de wens voor een Cultureel Centrum in de gemeente Avereest steeds meer gevoeld en voor het maken van een bouwontwerp werd uitgezien naar een architect. Gerrit Rietveld leek de meest geschikte architect voor deze opdracht. Hij had kennis en ervaring met grote bouwwerken.
In Zwolle was in 1957 het hoofdkantoor van de fa. Schrale Beton aan de Willemsvaart gerealiseerd. Het was strak en modern van vorm. Dat was iets wat de Gemeente Avereest ook wel aansprak t.a.v. het ontwerp van een toekomstig Cultureel Centrum. Een locatie had men intussen ook al bedacht: Het gebouw zou moeten komen aan de oostzijde van de Markt te Dedemsvaart. Gebouwen, die of bijna leeg stonden ofwel geen vaste bestemming meer hadden, zouden gemakkelijk plaats kunnen maken voor een modern Cultureel Centrum.
Aldus werd de opdracht verstrekt aan de architect Gerrit Rietveld. Een bouwtekening, een plattegrond en schetsen van het interieur van het Cultureel Centrum te Dedemsvaart werden door Rietveld gemaakt. Deze bouwtekeningen en schetsen zijn aanwezig in het Rietveld-archief (nt 1). Overigens is in dat archief de plaats van de toenmalige ambachtschool op de hoek van de Mr. Zacharias Tijllaan en de Baron van Dedemlaan als alternatieve plaats voor het Cultureel Centrum aangegeven. Hoe dan ook, de plannen van het Cultureel Centrum zijn niet uitgevoerd. Was het plan misschien cultureel of financieel te ambitieus? Er bestonden destijds in Dedemsvaart al een paar zalen, o.a. het St. Vitusgebouw en het Centrum en zaal Kiewiet bij hotel "Centraal", op de hoek van de Markt/Marktstraat.
In Balkbrug was bij café Leunge een grote zaal gebouwd. Het was in het jaar 1962, n.a.v. de opening van het gebouw "Antenne" op 20 februari, dat de Dedemsvaartse Courant o.a. het volgende schreef: "...Opnieuw is Dedemsvaart

met de opening van Antenne een fraai gebouw rijker geworden. Dedemsvaart beschikt daarmee nu al over meerdere goed geoutilleerde gebouwen. Toch gaan de gedachten nog steeds uit naar meer, want aan de Markt hoopt men eens een nog groter gebouw te laten verrijzen. Hoofdmotief is het tekort aan ruimte voor grote gelegenheden".
Uiteindelijk is er helaas geen Cultureel Centrum gekomen in de gemeente Avereest. Maar met architect Gerrit Rietveld waren er goede contacten ontstaan zoals verder zal blijken.

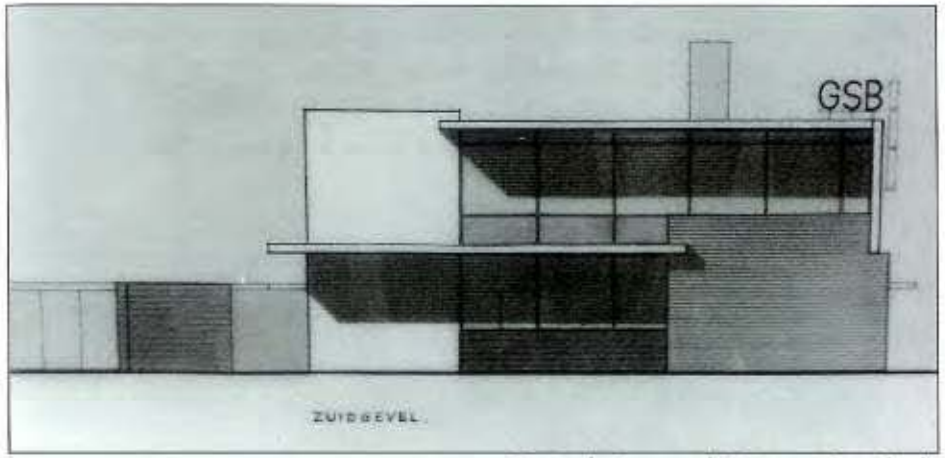
Gemeente Spaarbank Avereest

Een jaar later, na het ontwerp van het Cultureel Centrum te Dedemsvaart, ontving architect Gerrit Rietveld opnieuw een opdracht vanuit de gemeente Avereest. In 1962 besloot de Stichting Gemeente Spaarbank Avereest voor de hoofdvestiging te Dedemsvaart een nieuw bankgebouw te bouwen op de hoek van de Julianastraat en de Prins Bernhardstraat. J. Drent schrijft in het boek "Bijdrage tot de geschiedenis van Avereest": "... de Gemeente Spaarbank had tot doel het sparen bij de bevolking aan te moedigen en waarbij, om elke huivering tot het uithanden geven van de spaarduiten weg te nemen, de gemeente zich voor de terugbetaling borg stelde." De spaarbank heeft het tot begin jaren zeventig bestaan.
De Gemeente Spaarbank Avereest kreeg met het plan van architect Rietveld een voor die tijd hypermodern gebouw. Het bankgebouw heeft typische Rietveld kenmerken. Zoals bijv. rechte lijnen en verspringende rechthoekige vlakken, die vaak loodrecht staan op een ander vlak van het bouwwerk. Van de architect Gerrit Rietveld is bekend dat er in zijn ontwerpen geen ronde lijnen/vormen voorkomen. Zelfs de letters op zijn bouwwerken zijn ontworpen onder architectuur. Van

Bouwschets Gemeente Spaarbank Avereest te Dedemsvaart.

Collectie N.A.I.

Bouwtekening van de Gemeente Spaarbank.

Collectie N.A.I.

binnen was het bankgebouw van de Gemeente Spaarbank ruim en licht. Als bijzonderheid had het gebouw een zgn. autoloket aan de zijgevel. De kleurstelling was in verschillende tinten grijs en wit. Pas bij de latere bestemming van het gebouw als notariskantoor kreeg het de opvallende basale kleuren, die we kennen uit de periode "De Stijl". De kunstperiode "De Stijl" uit de jaren twintig was door Gerrit Rietveld in die tijd echter reeds verlaten en zijn kleurstellingen waren in de loop van de tijd veel minder opzichtig geworden. De vormgeving van Rietveld als zodanig bleef herkenbaar, zoals te zien is in zijn naoorlogse bouwontwerpen van bijv. het Van Goghmuseum in Amsterdam, het reeds genoemde kantoor van Schrale Beton in Zwolle en natuurlijk ook bij het bankgebouw van de Gemeente Spaarbank Avereest. Rietveld was van oorsprong immers vormgever. Het gebouw van de Gemeente Spaarbank te Dedemsvaart werd alom geprezen. De katalogus van het Centraal Museum in Utrecht uit 1992 vermeldt: "Dankzij de voorzitter van de raad van bestuur van de bank, de toenmalige burgemeester van Avereest Jhr. Snouck Hurgronje, kreeg Dedemsvaart een Rietveld". De krant "Het Vrije Volk" schreef in 1965: "...Eens zal het gebouw (Gemeente Spaarbank Avereest) opgenomen worden in de klassieke meesterwerken van de Nederlandse architectuur en dan kan men er misschien bij zeggen dat deze zwaluw zomer maakte, en dat zij ook nietstedelingen de ogen opende voor de mogelijkheden van moderne architectuur: " (Het Vrije Volk, 25 sept.1965). In 1965 werd door architect Van Tricht van het Rietveld-architectenbureau nog een wit-leren zitbank ontworpen voor de wachtruimte van de Gem. Spaarbank.
Echter, in 1973 kwam er een einde aan de activiteiten van de bank.

Van 1973 tot 2001 heeft het bankgebouw dienst gedaan als notariskantoor, eerst voor notaris Hebers en daarna voor notaris Linde. In 2001 heeft notaris mr. E. Linde, wegens ruimtegebrek, het voormalige bankgebouw verlaten. Thans is het bedrijf van de fa. Gerrits & Leffers in het pand gevestigd.

Het bankgebouw in 1965

Op vrijdag 2 juli 1965 werd het nieuwe bankgebouw geopend door de voorzitter van de Nederlandse Spaarbankbond, de heer mr. J.J.C.R. van der Bilt. Deze verrichtte de eerste handeling aan het autoloket, nadat hij door de voorzitter van de Gemeente Spaarbank (Jhr. Snouck Hurgronje) in een auto was voorgereden. Meteen hierna ging de hoofdingang open. Aansluitend volgde er een bezichtiging en een receptie. De voorzitter, Jhr. Snouck Hurgronje, zei getroffen te zijn door de grote belangstelling. Hij was bijzonder gelukkig, dat Gerrit Rietveld bereid kon worden gevonden de architectuur van het bankgebouw op zich te nemen. Helaas heeft de architect de opening zelf niet meer kunnen mee maken; Gerrit Rietveld was een jaar eerder, in 1964, overleden.

In de Dedemsvaartse Courant werd het nieuwe bankgebouw efficiënt en ruim genoemd. Het gebouw is uit grijs-geglazuurde steen opgetrokken (nt 2). Meteen na entree van het gebouw vallen de marmeren loketten op; ook is daar een zitbank geplaatst (ontwerp uit 1965). Achter de loketten treft men de werkruimte over de volle breedte. Rechts naast de wachtruimte treft men een ruime directiekamer. In het front aan de Julianastraat, direct rechts naast de entree is de nachtkluis ingebouwd. Boven de bank heeft in een riante woonruimte het gezin van de administrateur, de heer A. Mul, zijn intrek genomen.

Het bestuur van de Gemeente Spaarbank Avereest bestond in 1965 uit: Jhr. S.M. Snouck Hurgronje, voorzitter (nt 3); drs. H.J.C. Tak, vice-voorzitter; ir. M.C. Brandes, secretaris en de leden J.H. Grootenhuis en D.J. Massier.

Dat het in die jaren goed ging met de Gemeente Spaarbank Avereest blijkt uit de expansie van de bank. Naast de hoofdvestiging in Dedemsvaart was er reeds talrijke jaren een kantoor te Balkbrug, sinds 1937 gevestigd aan de Meppelerweg. Maar er werden intussen ook bijkantoren geopend in Nieuwleusen (Westeinde) en in Hardenberg, respectievelijk in 1964 en in 1966.

Wereldberoemd

Niet alleen met zijn "Rietveldstoel", ook als architect is Gerrit Rietveld beroemd geworden met de voor zijn tijd moderne ontwerpen. Onlangs, in het

Collectie HVA

Voormalige Gemeente Spaarbank Avereest.

jaar 2000, is het bij architectuurkenners bekende Rietveld-Schröderhuis in Utrecht (1924) geplaatst op de wereld-monumentenlijst van de Unesco.

Het Van Goghmuseum in Amsterdam, uit de jaren 1963-1973, is mede-ontworpen door de architecten Van Dillen en Van Tricht van het Rietveld-architectenbureau. Het Van Goghmuseum is wereldwijd bekend en van heinde en verre komen kunstliefhebbers naar dit museum. Overigens staan er ook in andere landen, o.a. in Amerika, door Rietveld ontworpen woonhuizen.

Rietveld in de regio

In de provincie Overijssel staan een viertal woningen, die ontworpen zijn door de architect Gerrit Rietveld, n.l. in Ommen (1936), in Markelo (1951), in Enschede en in Hengelo. Deze laatste beide zijn ontworpen in 1961/1962. Daarnaast staan er in Overijssel nog drie andere bouwwerken van Rietveld nl. in Zwolle, Dedemsvaart en Enschede. Het zijn:

In Zwolle: het reeds vermelde hoofdkantoor van Schrale Beton aan de Willemsvaart uit 1957, met een uitbreiding in 1962/1963. Nu behoort dit kantoor aan de Hollandse Beton Groep HBG en is onlangs gerestaureerd. (nt 4)

In Dedemsvaart: de Gemeente Spaarbank Avereest, ontwerp uit 1962 en gereed gekomen in 1965; zie boven.

In Enschede: de klokkentoren uit 1964 op het terrein van de Technische

Hogeschool Twente, nu Universiteit Twente.
In de provincie Drenthe is er naast een ontwerp van de Prins Bernhardhoeve te Zuidlaren, maar één ontwerp van architect Rietveld bekend: De uitbreiding, in 1960, van de toenmalige bibliotheek naast het Wheemgebouw te Meppel.

Gerrit Th. Rietveld

Gerrit Thomas Rietveld leefde van 1888 - 1964. Hij is geboren in Utrecht en werd aanvankelijk meubelontwerper. Vrijwel iedereen kent de bekende Rietveld-stoel: een transparante constructie en strakke lijnen. De kleuren zijn basaal n.l. rood, blauw, geel en zwart. Naderhand is hij naast meubelontwerper ook architect geworden. Al zijn ontwerpen bestaan uit rechte lijnen en vlakken. Slechts één keer moest hij afwijken van de rechte lijnen en dat was niet bij het ontwerp van een gebouw, maar van een sleetje. De kwaliteit van architect Gerrit Rietveld werd wel omschreven met de woorden "gaafheid" en "helderheid".
Bij het ontwerpen van gebouwen werd "de betrekkelijkheid in het oog gehouden" en "soberheid betracht". Later is hij als architect gaan samenwerken met de architecten Van Tricht en Van Dillen.
Gerrit Thomas Rietveld werd in 1954 benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij ontving in 1959 de Sikkensprijs en maakte deel uit van diverse commissies en jury's, o.a. was hij in 1962 lid van de jury van de Karel de Grote-prijs voor cultuur.
Na zijn overlijden in 1964 in Utrecht is hij begraven op de begraafplaats "Den en Rust" te Bilthoven. Ook zijn grafmonument heeft rechte vlakken.

Tenslotte

Aan de toenmalige besturen van zowel de Gemeente Avereest als van de stichting Gemeente Spaarbank Avereest kan visie worden toegeschreven met de twee opdrachten voor de architect Rietveld, waarvan er één ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Men gaf er blijk van dat moderne architectuur met uitstraling aan de gemeente Avereest niet voorbij hoeft te gaan.
Intussen behoort de Gemeente Spaarbank Avereest al 30 jaar tot de geschiedenis, maar het voormalige bankgebouw aan de Julianastraat staat er nog.

Henk Jan Krikke

Noten

1) Vanwege de kwetsbaarheid van het archief van Rietveld was het helaas niet mogelijk copieën te maken van de bouw- en situatietekeningen en schetsen. Bij het onderzoek van de archiefstukken was gebruik van "speciale handschoenen" zelfs geboden. Alleen het maken van foto's van de archivalia was toegestaan.
2) Het bankgebouw is gebouwd door de fa. Schrale Beton uit Zwolle. Mogelijk speelde hierbij mee dat deze bouwfirma bekend was met architect Rietveld, want hun eigen hoofdkantoor te Zwolle was een aantal jaren tevoren eveneens ontworpen door Gerrit Rietveld.
3) De Gemeente Spaarbank heeft als instelling al een lange voorgeschiedenis, ze zou al hebben bestaan in 1849, mogelijk zelfs eerder. Tot de eerste directeuren behoorden Jhr.mr. G.C. Junius van Hemert, die woonde op "Dalvoorde" en mr. R.A. Kerkhoven, die woonde aan de Hoofdvaart te Dedemsvaart, thans Moerheimstraat 58 - 60. Destijds had men hoofdelijke borgen: G. de Koning en Jan van der Haar, beiden te Avereest; A. Hulst, te Ommerschans; E.F. Meijerink en mr. R.A. Kerkhoven, beiden te Dedemsvaart.
4) In 1938 is er een ontwerp gemaakt voor de verbouw van een woning in de Zwolse Koestraat tot praktijkruimte.

Bronnen en literatuur.

- *Ned. Architectuur Instituut: Dossier Gerrit Rietveld. Inv.nrs. 273 - 277; 360 - 365; 709 - 710.*
- *Marijke Küper en Ida van Zijl; Gerrit Rietveld, 1888 - 1964, Het volledige werk. Uitg. Centraal Museum Utrecht 1992.*
- *Rietveld gerestaureerd. In "Over" ; Uitg. Het Oversticht; Zwolle, maart 2002. blz 3.*
- *Hun laatste rustplaats. Baarn 1985. blz 81.*
- *J. Drent; Bijdrage tot de geschiedenis van de Gemeente Avereest. Dedemsvaart 1978. blz 237*
- *mr. E. Linde; Notariële ontwikkelingen in Dedemsvaart. Dedemsvaart 2001.*
- *P. Makaske; Historisch overzicht van ruim 100 gebeurtenissen uit de afgelopen eeuw in de Gemeente Avereest. HVA 1999 nr 4.*
- *G.H. Varwijk; De Dedemsvaart in de 20e eeuw. Dedemsvaart 1998. blz 145*
- *Dedemsvaartse Courant. Diverse jaargangen.*
- *Fotocollectie Gemeente Avereest in de oudheidkamer.*

EEN BARRE TOCHT

Het was 1945, dus nog oorlog. In Bussum woonden een oom en tante van mij. Oom was door de bezetters opgepakt en werd tewerkgesteld. Tante bleef met twee kleine kinderen achter, één van twee jaar en één van zes weken. Haar ouders(mijn grootouders dus) woonden in de Ommerschans. Haar zuster woonde nog thuis.
Hoe moest dat toch in deze situatie, temeer omdat er erge honger werd geleden in het westen van ons land. Er werden plannen gemaakt. "We gaan ze halen, maar hoe?" Dus per fiets naar Bussum, in november 1944 (de hongerwinter) wel te verstaan. Eén dag heen en de terugweg met z'n allen duurde twee dagen. Op de terugtocht ook per fiets, moesten de twee kinderen vanzelfsprekend ook mee. Een tante had een kleintje achterop in een fietsmandje en tassen aan het stuur en de andere had de koffers en tassen en samen trokken ze de kinderwagen, met de baby van zes weken, achter zich aan. Om de drie uur klopten ze ergens aan met de vraag of de baby even gevoed (borstvoeding) mocht worden. En zo zijn ze heelhuids in de Ommerschans gearriveerd.

Deze geschiedenis kreeg een vervolg. Het is begrijpelijk dat het een beetje problematisch werd wat de kleding e.d. betrof, vooral de kinderkleding, dus werden er plannen gemaakt om de tocht nog een keer te maken. Dat gebeurde dan ook en wel op 29 maart 1945. Mijn tante (mevrouw Bloem, nu 91 jaar) en ik (toen 16 lentes jong) gingen samen op pad, met achter op de fiets een grote rieten koffer met aardappelen. Mijn tante had een grote lap spek bij zich en die om haar buik gebonden, (zoiets mocht men niet vervoeren, dat was smokkelen) alsof ze hoogzwanger was, dit alles voor de mensen in Amsterdam. Bij ons thuis waren nl. twee joodse mensen ondergedoken, waarvan de één een niet joodse vrouw een dochter had, die nog in de stad woonde, waar een verschrikkelijke honger heerste. Van de andere onderduiker was de hele familie naar het concentratiekamp gebracht, maar die had nog wel kennissen o.a. een verpleegster in het Wilhelmina Gasthuis.
Mijn fiets was niet de nieuwste meer (hoe kan dat ook na vier oorlogsjaren) en was voorzien van massieve banden. Dat waren repen van een oude autoband die om de velg gelegd waren.
Vanuit de Ommerschans fietsten we naar Balkbrug, daar was een opstootje; er werden mannen aangehouden en opgepakt door de vijand. Eén van die mannen stopte ons een briefje in de hand met het adres van zijn vrouw, met de vraag of

wij haar van het gebeurde in kennis wilden stellen. De man kwam uit Baarn. Wij gingen toch die kant op en hebben beloofd dat thuis aan zijn vrouw te zullen overhandigen, maar we waren daar nog lang niet.
We fietsten aan de zuidkant van de Dedemsvaart, daar was toen nog het kanaal, waar nu de autoweg is. Je had de straat dan een berm met jaagpad, d.i. een pad waar het paard en de scheepsjager moesten lopen om het schip voort te trekken als er geen wind was, want motor- of stoomboten waren er toen bijna nog niet. Bij brug zes (nu: ter hoogte van caravanhandel Groen) ging de rijweg naar de andere kant van het kanaal. Daar liep ook de tramlijn. Al heel gauw gingen de handschoenen uit, want door het trillen van het stuur, dit vanwege de massieve banden, kregen we de handen erg warm. Zo gingen we richting Zwolle via de Lichtmis, waar nu de parallelweg is. In die tijd ging men nog door Zwolle via de Thomas à Kempisstraat richting de Veerallee naar de (oude) IJsselbrug, de oude Zuiderzeestraatweg op. Dat waren allemaal klinkerwegen. We hadden voedsel genoeg bij ons. Gelukkig was er aan de oostkant van de IJssel nog redelijk genoeg te eten. Dat was ook de reden dat er zoveel mensen vanuit het westen van het land naar hier kwamen om eten te halen. Men noemde ze daarom ook "de trekkers." Maar we hadden wel eens een andere nood, vooral met die kou. We moesten dus wel eens ergens aankloppen voor een sanitaire stop.
Ook hebben we in Harderwijk bij de Fino-fabriek in de rij gestaan voor een kopje warme bouillon, nou ja bouillon, water met een smaakje, maar wel lekker warm. Misschien ook wel hierdoor, werd het spek op de buik erg warm. Dus bij de eerstvolgende stop werd het eraf gehaald en in de koffer van tante gedaan.
Op een gegeven moment is er aan de beide kanten van het klinkerweggetje water, de zgn. polder aan de noordkant van Amersfoort, naar ik meen ter hoogte van Bunschoten en Spakenburg.

Collectie Peter Makaske

Mevr. J. G. Bloem-Timmerman op haar 90ste verjaardag.

Na een poosje zo doorgefietst te hebben kwam ons een groepje "trekkers" tegemoet. Het eerste wat ze zagen was, dat van één van onze koffers het leren hoekje was losgelaten en dat er aardappels uitvielen. Ze waren er gauw bij om ze op te rapen. Maar ze vertelden ons ook dat er verderop controle was. Wat te doen met het spek? Je kon nergens heen vanwege het water, dat aan alle kanten was. Goede raad is duur. We ruilden van fiets en tante zou voorop gaan en ik zou de andere Duitser aan de praat houden, met een lachje en een smoesje. En zo geschiedde het. De koffer van de eerste fiets werd geopend en ze zagen alleen maar aardappels. Ik legde met een vriendelijk gezicht en een lachje het verhaal uit van babykleertjes halen. "Moet deze ook nog open", vroegen we. "Gehen Sie nur weiter". We gingen opgelucht verder, richting Baarn, waar we de boodschap moesten doorgeven, die we in Balkbrug hadden mee gekregen. Nu opschieten, want we moesten voor acht uur in Hilversum zijn. Inmiddels begon het donker te worden en met de dynamo aan fietst het nog zwaarder. O ja, de fietsverlichting moest ook nog verduisterd worden door middel van een zwart papiertje op het glas van de koplamp met een kleine horizontale opening erin. Ik noemde acht uur, ja dan ging de spertijd in. Na achten mocht men zich niet meer op straat begeven. Op het moment dat we Hilversum inreden waren er Britse vliegtuigen in de lucht en gooiden pamfletten uit. Ik heb er nog enkele van. Het logeeradres hadden we snel gevonden. Na een goede nachtrust gingen

Collectie Peter Makaske

Maart 1945. Een groep etenhalers verlaat Dedemsvaart op weg naar Westelijk Nederland. De foto is genomen op de hoek Julianastraat/Moerheimstraat.

we de volgende morgen al vroeg weer op pad richting Amsterdam. Daar aangekomen schrokken we van de stad. Wat erg! Het meeste groen was gekapt om als brandhout te gebruiken, zoals ook de bielzen tussen de tramrails. Het huisvuil werd niet meer gehaald, met het gevolg dat de grachten vol lagen met troep en stinken....., niet mooi meer. Er waren in de stad al veel mensen van de honger gestorven. Ons eerste adres, het "Wilhelmina Gasthuis", werd snel gevonden. De mensen waren erg mager maar wel zo aardig om ons de weg te wijzen. In het ziekenhuis hebben we de brieven en andere zaken afgegeven, een poosje gerust om daarna naar het volgende adres te gaan, met een dito missie. Hier mochten we ook overnachten. We hadden proviand genoeg bij ons vertelde ik al. Dat was ook nodig merkten we. Mevrouw Contran, de vrouw van de man die bij ons thuis was ondergedoken, wilde ons trakteren en vroeg of we zin hadden in een sandwich. "Ha, lekker", dacht ik. Er werd een leeg groenteblik op de kachel gezet met een paar sprietjes erin, daarop een sneetje brood van bloembollen meel en een beetje geroosterd, daarna schuin doormidden gesneden en (vanzelfsprekend zonder boter) geserveerd, een kopje surrogaat thee erbij.

Dag 3: 31 maart. Vanavond zou de IJsselbrug gesloten worden voor alles wat naar Overijssel en verder wil. We vertrokken al vroeg vanuit Amsterdam richting Bussum. In Bussum moesten we naar het huis van mijn tante, die met haar twee kinderen in de Ommerschans verbleef. Daar gingen we kleding halen voor de familie en ook de wieg voor de baby. Deze werd dwars achter op de fiets gebonden, volgeladen met van alles wat ze nodig zouden hebben, evenals de koffers. Het was een behoorlijke vracht en zo peddelden we weer richting Zwolle. Op de bewuste plek in de polder was geen controle voor ons, maar er stond een verschrikkelijke harde wind en we waren zijwindgevoelig met onze bagage. Het was koud en ons eten raakte op; maar enfin, we gingen immers huiswaarts. Bussum-Zwolle is toch nog ongeveer 90 km. En de tijd ging voort. Inmiddels was het zeven uur en om acht uur zou de IJsselbrug afgesloten worden. We hadden Hattem bereikt, maar nog niet de IJsselbrug. Wat doen we? Net als de "trekkers", vragen bij een boer om te overnachten? Dat moet dan maar. Ja hoor, bij het eerste het beste huis waar we aanklopten kregen we onderdak. Ik herinner me nog, dat het een klompenmaker was. Hij had wel ruimte op de hooizolder. We gingen met meerdere mannen en vrouwen de ladder op. Een grote ruimte lag voor ons en na zo'n tocht verlangt men wel om te rusten. De boer kwam en zei ons, dat de mannen aan de ene kant en de vrouwen aan de andere kant konden slapen. Hij pakte een hooivork en vleide

hooi over ons heen. "Ik zal een paar emmers voor de nachtelijke boodschap klaarzetten". Daar werd 's nachts ook wel gebruik van gemaakt. We lagen nog maar net, of we hoorden de vliegtuigen al, die de meeste nachten overkwamen om Duitse doelen te bombarderen. Er werd flink geschoten. We konden vanuit onze legerstede, door de openingen tussen de dakpannen, de lichtkogels en het schieten zien. De volgende dag het laatste traject, richting de brug. Daar aangekomen met onze opvallende lading, begonnen de problemen. We mochten niet verder van de Wehrmacht. Wat moet je dan? We konden slecht aan de andere kant van de IJssel blijven. We hadden onze persoonsbewijzen wel bij ons, maar men geloofde ons niet. In mijn beste Duits heb ik de mannen kunnen overtuigen wat het geval was en na veel over en weer gepraat te hebben mochten we door. Gelukkig!!! Nu de laatste 40 kilometers. Eerst samen naar de Ommerschans en daarna ik weer naar huis, (Dedemsvaart) met de post voor de onderduikers en de nodige verhalen. Je kon onderweg niet even naar huis bellen, met een mobieltje. Ik weet zelfs niet of telefoneren nog kon in die tijd. Het thuisfront was blij dat we heelhuids terug waren. Het was me het tochtje wel, dat ik na 58 jaar nog vaak voor me zie.

Janny Makaske-Kuijer

HET DRAMA "GERRIT BEERTS VAN 't OEVER" (3)

De man die aan een idee fix ten onder ging.

Ook tijdens zijn gevangenschap werd er getracht Van 't Oever te bewegen zijn halsstarrig verzet tegen de overheidsinstanties op te geven en hem aangeraden langs de legale weg tot een oplossing van het geschil te komen. Breman, de reeds eerder genoemde smid van Balkbrug, die toch werkelijk invloed had in het gezin Van 't Oever, schreef hem in het Huis van Bewaring te Zwolle. Hij wees hem ernstig op het verkeerde van zijn handelwijze en gaf hem tevens de weg aan, om een einde te maken aan de kwestie over het brugje. Ook de Officier van Justitie bij de Arrondissementsrechtbank te Zwolle bezocht Van 't Oever persoonlijk in het Huis van Bewaring.
Het Rijk had tegen Van 't Oever een civiele procedure aanhangig gemaakt en de officier wees hem er op, dat dit burgerlijk vonnis verstrekkende gevolgen voor Van 't Oever kon hebben. Ook deelde hij hem mede, dat op verzoek van Van 't Oever, om ter plaatse over de Koloniewijk een brugje te mogen leggen, zeer

zeker gunstig beschikt zou worden.
Hem werd zoveel te kennen gegeven, dat het simpele verzoek het brugje te mogen leggen, de hele kwestie tot een oplossing zou brengen. Niets mocht echter baten en niets en niemand kon Van 't Oever bewegen zijn verzet op te geven. Gerrit Beerts Van 't Oever bleef bij zijn bewering, recht van overgang over de Koloniewijk te hebben en hij verklaarde, van dit recht ook in de toekomst gebruik te zullen maken. Hij weigerde om aan het Rijk vergunning te vragen het brugje over de Koloniewijk te mogen leggen.
Blijkbaar heeft men, zoals reeds eerder door de Burgemeester van Avereest, mr. J. Wijt, was voorgesteld, naar de geestvermogens van Van 't Oever een deskundig onderzoek ingesteld. Het laatste gedeelte van zijn straftijd van drie maanden bracht hij door in het krankzinnigengesticht te Medemblik.
Op 30 januari 1909, schreef de Geneesheer-Direkteur van genoemd gesticht aan het Gemeentebestuur van Avereest, dat op 4 februari e.k. de straftijd van de aldaar verpleegde Gerrit Beerts Van 't Oever afliep, terwijl hij tevens verzocht, een bijgaand verpleegcontract ingevuld en ondertekend te willen terugzenden. Van 't Oever bleef ook na zijn straftijd in het krankzinnigengesticht opgenomen. Ten tijde dat Van 't Oever in het gesticht was opgenomen, werd zijn zuster Aaltje, door goedwillende personen, waarbij ook de eerder

Collectie Jan Nijenhuis

Rechts op de foto het "station" van de D.S.M. De veldwachters brachten Van 't Oever hier naar toe om hem met de tram naar Zwolle te brengen. Koffiehuishouder Veldhoen en zijn vrouw., die het opnamen voor van 't Oever, beledigden de veldwachters. De boerderij links is van de fam. Daman, later gekocht en verbouwd door de fam. Pluim. De boerderij is helaas afgebroken.

genoemde Breman, aangeraden aan het Rijk der Nederlanden een vergunning aan te vragen tot het leggen van een draaibrugje over de wijk. Aaltje van 't Oever kon als mede-eigenares van het perceel grond deze vergunning aanvragen.
Het bleek, dat Aaltje zich had laten overreden de vergunning aan te vragen, want in de maand februari 1909 werd haar de vergunning tot het leggen van een draaibrugje over de Koloniewijk verleend.
Wegens plaatsgebrek in het gesticht te Medemblik werd Gerrit Beerts van 't Oever op 13 oktober 1909 overgeplaatst naar het krankzinnigengesticht te Deventer. In het jaar 1915 werd er gesproken over het ontslag van Van 't Oever uit het gesticht te Deventer.
De Inspecteur van het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten schreef hierover op 31 augustus 1915 aan de Burgemeester van Avereest: ".... uit de stukken is mij gebleken dat verschillende buren het goed rnet hem menen, o.a. de Heer H. van der Zee, evenals hij, wonende te Balkbrug. Ik veroorloof mij de aandacht van U.E.A. hierop te vestigen, omdat het dringend gewenscht zal zijn het toezicht in zijn belang en dat van de maatschappij op zoodanige wijze uit te oefenen, dat hij hierdoor niet geprikkeld wordt en gene onaangenaamheden ondervindt."
Op 14 oktober 1915 wordt door en namens de Bestuurders van het krankzinnigengesticht te Deventer bericht, dat, als niet hersteld, is ontslagen, de patiënt Gerrit Beerts van 't Oever, sedert 16 september jl. met proefontslag.
Na een gevangenschap en een aansluitende opneming in een krankzinnigengesticht van in totaal zeven jaren, keerde Gerrit Beerts van 't Oever naar Balkbrug terug.
Het brugje lag, nu met goedkeuring van het Rijk, over de wijk. Dit twistpunt was voor Van 't Oever weggenomen. En de koppige Van 't Oever bleek toch nog een minder grote stijfkop te zijn, dan de hoofdige boer in het gedicht van de Achterhoekse dichter Staring; Gerrit Beerts van 't Oever stapte over het brugje, waarvoor hij nimmer vergunning had willen vragen om het te mogen leggen.
Na zijn terugkomst uit het gesticht heeft Van 't Oever slechts korte tijd van het gezinsleven met moeder en zuster mogen genieten. Op 5 oktober 1915 overleed zijn moeder en op 24 oktober 1916 zijn zuster Aaltje.
Gerrit Beerts van 't Oever, die zo lang afgesloten van de wereld had geleefd, was weer alleen in zijn huis achter de Koloniewijk te Balkbrug.
Langzamerhand werd deze sombere, gesloten figuur in de dorpsgemeenschap

opgenomen. Langzaam, want velen schuwden deze man met zijn nog zo bekend verleden. Toch voor zijn arbeiders was hij een goede werkgever. En ook de jeugd, de jongens van Balkbrug, mochten Van 't Oever wel, die royaal met appels was en die hij hun over de wijk toegooide.
Veel vooroordeel heeft deze zwijgzame man moeten overwinnen.
Is het hem gelukt, het oordeel van de mensen over hem te wijzigen? Hij, de man, die als een soort kluizenaar op zijn bedrijfje leefde.
Het is hem in de loop der jaren enigszins gelukt. Daartoe heeft zeker aan medegewerkt zijn huwelijk met Wilhelmina Wijnberg, op 21 februari 1921 te Hilversum voltrokken. Het leven van de eenzame man werd hierdoor gezelliger en kreeg meer doel. Dit huwelijk was, voorzover buitenstaanders het konden beoordelen, een goed huwelijk. Het kleine vrouwtje bleek om te kunnen gaan met de stugge Van 't Oever.
En toch, deze zo op 't oog ongevoelige kerel, deze eigenaardige man, die zich door niets en niemand van een eenmaal ingenomen standpunt liet afbrengen, had een goed hart, was op zijn tijd een goed mens. Het is bekend, dat hij aan mensen die het nodig hadden, zijn gaven deed toekomen.
Ook had hij een goed verstand en een juiste kijk op veel dingen.
Zijn devies: "Wat je wilt, dat kun je ook", bracht hij daadwerkelijk ook in toepassing. Hiervan getuigt het door hem, met slechts enige vakmanshulp, gebouwde woonhuis. Met trots toonde hij het door hem ingebouwde kookfornuis, waarvan de asbak nimmer uitgehaald behoefde te worden.
Als gemeenteveldwachter te Balkbrug heeft schrijver dezes Van 't Oever 24 jaar lang meegemaakt. Vrij geregeld kwam ik ambtshalve met Van 't Oever in aanraking. Hij ondervond op zijn gronden veel schade van wilde konijnen en schadelijke vogels. Telkens moest hij een vergunning aanvragen om deze dieren op te ruimen, waarover de schrijver dezes dan moest worden gerapporteerd.
Typerend voor deze man, die op de bewogen dag in mei 1905, iedere arbeider die zijn handen naar de door hem gebouwde brug zou uitsteken en iedere rijksveldwachter, die daarbij ter bescherming tegenwoordig was, zo hij die voor de loop van zijn geweer had gekregen, zou neergeknald hebben, was zijn uitspraak tegenover schrijver dezes, wanneer deze hem over de door de wilde konijnen aangerichte schade onderhield: "Och, ik kan er vaak niet toe komen, die diertjes, wanneer ze zo mooi met elkaar spelen, dood te schieten. Maar zij vreten mij alles op in mijn tuin, dus ik moet wel."
Eigenaardig was en bleef deze man altijd. Ik herinner mij nog, dat hij bij iedere verkiezing, toen nog tot 5 uur des namiddags, altijd precies klokslag 5 uur het

stemlokaal kwam binnenstappen. Was het zijn bedoeling, te controleren, dat de stembus niet te vroeg werd gesloten?
Zo hebben Gerrit Beerts van 't Oever en zijn vrouw ruim 18 jaren rustig samen geleefd in hun huis achter de Koloniewijk. Op 16 december 1941 is de vrouw van Van 't Oever overleden. Gerrit Beerts van 't Oever was weer alleen, zoals hij in zijn leven zo dikwijls alleen is geweest. Wel had hij nu meer omgang met zijn buren dan in vroeger jaren, maar toch, in zijn woning bleef hij alleen met zijn hondje, waaraan hij zeer gehecht was.
Wij leefden toen in bezet Nederland en moesten ons onderwerpen aan de Duitse wetten, voorschriften en verordeningen. Eén dezer verordeningen hield in, dat ieder die in het bezit was van een vuurwapen en/of munitie, deze wapens of munitie bij de Burgemeester moest inleveren. Ook Van 't Oever was in het bezit van een dubbelloops jachtgeweer. Hij leverde, evenals andere wapenbezitters in de gemeente, zijn geweer naar behoren in. Zijn geweer, waar hij toch wel aan gehecht was, voorzover men zich aan zo'n voorwerp kan hechten.
Was de oude, sterke wil tot verzet bij de nu bejaarde Van 't Oever gebroken? Zag hij het gevaar in, van het niet inleveren van zijn geweer? Onderwierp hij zich berustend aan de dwingende Duitse voorschriften? Ook zijn rijwiel, een bijzonder exemplaar, met een houten frame en houten spatschermen, ingelegd met koperen platen, gaf hij zonder tegenstand mede, toen dit ingevolge de Duitse verordening bij hem gehaald werd. Gerrit Beerts van 't Oever was in 1940-1941 niet meer dezelfde onverzettelijke, strijdbare persoonlijkheid, als die zich in de jaren 1905-1908 tegen een overmachtige overheid te weer stelde. Toch zou dit verleden van Van 't Oever nog eenmaal spreken.
In de eerste jaren van de bezetting, toen er soms nog enige schijn was, van een wat soepele toepassing van de bezettingsmaatregelen, werd aan enkele personen, jagers en dergelijke, toegestaan hun ingeleverde geweren tijdelijk terug te krijgen. Ook Van 't Oever was bij deze mensen, die hierom verzochten, zulks voor de schadebestrijding van de wilde konijnen.
Toen werd ten opzichte van Van 't Oever aan zijn verleden gedacht. Aan het verleden, toen deze zelfde Gerrit Beerts van 't Oever in het bezit van een geweer zijnde, een voor zijn omgeving levensgevaarlijk iemand was. Overwogen werd, dat wanneer één der Duitse maatregelen de oude verzetsgeest in Van 't Oever mocht wakker maken, hij met een geweer tot onberekenbare daden in staat zou zijn. Aan Gerrit Beerts van 't Oever werd het geweer, al was dit voor tijdelijk, niet teruggegeven.

Het was in de late avond van 7 mrt. 1942, dat een buurman van Gerrit Beerts van 't Oever zich bij schrijver dezes vervoegde met de mededeling, dat Van 't Oever al in geen twee dagen bij hem was geweest om melk te halen. Ook had men Van 't Oever niet bij zijn huis gezien.
In tegenwoordigheid van de Burgemeester van Avereest, de arts H.W. Mol, te Balkbrug en de betreffende buurman-melkboer Pelleboer is toen de deur van de woning van Van 't Oever opengemaakt.
Op de vloer in zijn slaapkamer vonden wij Van 't Oever. Hij was dood en zijn lichaam was reeds geheel verstijfd, zodat aangenomen kon worden, dat hij reeds enige tijd overleden was. Geen dokter was aan zijn ziekbed geweest. Hij zou het ook niet gewild hebben.
Zoals hij in zijn leven zo heel dikwijls alleen was geweest, zo was ook zijn einde geweest. Alléén, zonder dat een vriend, een buurman of een ver familielid in zijn laatste uren bij hem was geweest, was Van 't Oever gestorven.
Deze, in zijn leven zo strijdbare man, was de grote rust ingegaan.

Balkbrug, december 1964.
A. Piel

VAN DE REDACTIE

Vrolijke nieuwjaarsvisite

De Historische Vereniging Avereest is een vereniging met vele aspecten, zoals bleek tijdens de traditionele nieuwjaarsvisite in de oudheidkamer. Want niet voor niets blijken talrijke vrijwilligers zich elk jaar weer met enthousiasme in te zetten voor onze vereniging. Veel vrijwilligers waren naar de nieuwjaarsvisite gekomen. Deze toch altijd weer vrolijke en gezellige nieuwjaarsbijeenkomst, is het moment dat de medewerk(st)ers/vrijwillig(st)ers worden bedankt voor hun inzet in het afgelopen jaar. Voorzitter Barend Rooseboom verwelkomde op 17 januari de vrijwilligers, in het bijzonder de nieuwe vrijwilligers. De HVA hoopt natuurlijk dat ook dit jaar weer de nodige vrijwilligers zich zullen aanmelden.
"Het afgelopen jaar is er veel gebeurd in de oudheidkamer, de turfschuur en het turfschip", aldus de voorzitter. "De kadastrale atlas is verschenen en er is een beamer (computer-projector voor presentaties) aangeschaft."
In het kort vertelde Barend Rooseboom iets over de diverse activiteiten van het afgelopen jaar en over de plannen voor het komende jaar. Nieuwe exposities: In

het turfschip komt een expositie over schepen en het kanaal de Dedemsvaart. In de oudheidkamer komt een tentoonstelling over de scholen van het voortgezet onderwijs in Avereest. Ook werd de samenwerking met drie zusterverenigingen in de gem. Hardenberg,, zoals de organisatie van open monumentendag, genoemd en ook werd er gewezen op de nieuwe folder.
Na het openingswoord volgde een gezamenlijke maaltijd bestaande uit boerenkool/ zuurkool met worst en spek en aansluitend een beamer-presentatie.
Onder het genot van een borrel en een hapje werd tenslotte nog enige tijd gezellig nagepraat in het leshuis.

Middenfoto decembernummer
In het decembernummer 2002 is bij de foto op de middenpagina een storende fout gemaakt. Hieronder volgen de juiste namen.
Zittend: R. Hidding, H. Stegeman, ... Bruil, H.G. Hesselink, J. Hesselink-v.d. Vliet, J. Vugteveen, G. Jans, J. Koops.
Vooraan: J. Lente, H. Zandbergen, M. v.d. Laan, J.H. van Tolie en L. Otter.

Redactie

DE DOMINEE, DE HANE EN DE VOS

Bij 't zien van 't platien van de olde boerderije, de melkbussen en de karke, scheut mi'j een old verhaaltien in de zin. Achter de olde boerderi'je, now "De Wheem", stund vrogger een mooi stevig kiphokke met d'r an vaste een grote starke renne, d'r kun gien kippe uut of vos in. A'j d'r now gaot kieken vin ie op die zulfde stee nog steeds een mooi hokke met een renne met daor in mooie Overiesselse, Welsummer kippen met een hane van hun verzorger Klaas Krol. Maar ik wille met jullie honderd jaar terugge toen höld boer Jan er ook zien toompien kippen met een mooie hane. Die hane van Jan was mi'j wat. Mooi van kleur, groot en stark van lief en leden en een stemme, daor kun gien iene hane in de buurte tegenop. As de mensen langs de boerderije kwamen, steuten ze mekare an en zeiden "Heur die hane van Jan toch ies weer te keer gaon." Want mooi, vake en hard kraaien det kun de hane van Jan. Op een maandagmorgen kump de dominee ee'm an wuppen; ze bint net an't koffiedrinken. Jan en zien vrouw schrukken d'r een betien van. "Ie kompt oens toch gien slecht nijs vertellen dominee?" vreug Jan zien vrouw direkt. "Nee, wees maar gerust", zei de dominee. "Ik kom alleen maar voor een praatje." Naodet ze wat over koegies en kalfies e'praot hadden, kwam toch de aap uut de mouwe . "Jan", sprak de dominee, "ik heb gisteren weer veel last gehad van jouw haan. Ik verdenk veel gemeenteleden ervan dat ze meer naar het gekraai van jouw haan luisteren, dan naar het Woord dat ik verkondig. Mij is al ter ore gekomen dat er weddenschappen afgesloten worden omtrent het aantal keren dat de haan zal kraaien, voor, tijdens en na het bidden. Hier moet wat aan gedaan worden." Jan had ook wel in de gaten dat het zo niet wieder kun. De hane slachten zul de makkelijkste meniere ween, maar ja dan was hi'j zien mooie hane kwiet en hi'j zul as goeie buur, de dominee de helfte van de geslachte hane mutten geem. Jan gunk an't prakkiseer'n en nao een poosien was hij d'r uut. "Dominee", zee Jan, "Dominee, ik hebbe wel iens e'heurd dat in bepaalde gedeelten van't laand het de gewoonte is um zundags de hane bij de kippen weg te doen. As ik nou zundagsmorgens de hane ies uut 't hokke hale en um dan buuten laote lopen, dan hef hi'j het vaste zo drok um weer bij zien vrouwgies te komen, dat hi'j het kraaien zal vergeten." Aldus geschiedde. De volgende zondagmorgen deed de

Collectie Jan Nijensikkens

Een sfeervol plaatje uit vroegere tijden.

dominee extra goed zien beste. Hi'j had un mooie preke en de ge-meente luusterde aandachtig. Ze werden niet meer afgeleid door hanengekraai. Alleen de hane had het niet best. Hi'j rende de hele morgen um het hokke en de renne, daorumme vergat hi'j te kraaien. Tegen de middag leut Jan um weer in 't hokke. Maar wi'j bint er nog niet. Op de Wildenberg huusde al jaorenlang een olde vos. Hi'j was 's nachts al verscheiden maol umme ut kiphokke e'sleupen maar het starke gaas van de renne en de dikke plaanken van het hokke gaven hum gien kaans. De vos was meestal 's nachts in de weer, want dan zagen de mensen hum niet. Maar disse olde vos gung 's zundags-morgens ook wel ies op pad. Uut ervaring wus hi'j det de mieste mensen dan in de karke zaten. Hi'j kon dan mooi wat in de ronte snuien. De Wildenberg lig achter de karke en toen de vos langs de karke leup en de mensen heurde zingen wus hi'j dat hi'j zich geen zorgen hoefde te maken. Hi'j leup rustig wieder en hi'j was nog maar net voorbij de boerderij of hi'j zet de dikke vette hane driftig um het hokke lopen. Hi'j sleup veurzichtig dichterbi. Het water kwaamp hum al in de bek, maar hi'j zet ook de grote starke nebbe en de grote scharpe sporen van de hane; daor hef hij toch wel ontzag veur. List is hier meer op zien plaatse dan geweld, begreep hij wel. Met un onschuldig gezichte gung hi'j zitten en vreug : "Meneer de hane, waarumme hek oe nog niet heuren kraaien? Iederiene in de buurte wet wel dat ie het hardste kraaien kunt, maar d'r wordt ook verteld, det, a'j stille staot met de ogen dichte, alleen maar een schor beverig geluud kunt maken." "Zegt ze det?" vreug de hane. "Dan zal ik oe wel ies eem laoten zien dat det niet waor is." Hi'j giet er veur staon, dut de ogen dichte, maar metiene nemp de vos un sprong en grep de hane. Boer Jan zut eem later een vos met zien mooie hane in de bek langs zien huus voggelen. Hi'j grep de heuivurke en die d'r achteran. De hane zet de boer ankomen. "Loop ies wat harder" zeg hi'j tegen de vos, "want as hi'j ons kreg binne wi'j d'r beide 'e west, of zeg maar dak vrijwillig met gao." De vos dreien de kop een beetien opziet en met dat hi'j de bek lös dut, umme det te zeggen sprung de hane hum uut de bek en vleug, zo gauw hi'j kun, in een boom.

De moraal van dit verhaal: Ie mut altied de ogen goed lös holden en ..... op zien tied de mond dichte.

Jan Nijensikkens

N.B. Dit is de eerste keer dat ik wat in't plat (dialect) doe. Mi'j zulf völt ut nog niet zo met. Gelukkig hept wi'j an De Balk niet zo'n zwaor dialekt, het is meer a.b.n.-plat. Ik hope dan ook, da'j 't allemaole lezen kunt.

SAMENSTELLING BESTUUR

voorzitter	: B. Rooseboom
secretaris	: J.H. Slot-Kelder
penningmeester	: G.H. Varwijk
vice-voorzitter	: M. Wink
lid	: J. Huige
lid	: J. Schrotenboer
lid	: M. Rijnhart-Froeling
lid	: J. Luppes
lid	: H. Krol-Brugman

SECRETARIAAT
J.H. Slot-Kelder
telefoon 0523 - 615059
De Aak 58, 7701 LB Dedemsvaart
E-mail: info@hvavereest.nl
http://www.hvavereest.nl
Historische database via de website van de HVA

BANKRELATIE
Rabobank Dedemsvaart
Rekeningnummer: 31.29.04.770
Gironummer van de bank: 883601

KOSTEN

Lidmaatschap	€ 13,50 per jaar
in het buitenland	€ 18,00 per jaar
Donaties vanaf	€ 15,00 per jaar

Bovenstaande bedragen gelden bij automatische incasso. Bij betaling per acceptgiro wordt € 1,00 administratiekosten berekend.
Losse nummers € 3,50 per stuk

LIDMAATSCHAP
Wordt automatisch verlengd voor een jaar, tenzij twee maanden voor het einde van het kalenderjaar schriftelijk wordt opgezegd.

REDAKTIE
P.W. van Buuren
J. Dekker
H.D.J. Krikke
P. Makaske
M. Rijnhart-Froeling
J. H. Slot-Kelder
K.H. Brinkman

REDAKTIE-ADRES
De Aak 58
7701 LB Dedemsvaart

DRUK/ VOORBEREIDING
D&P Offset b.v. tel 0523 - 617172
Moerheimstraat 83b/ 7701 CC Dedemsvaart

ADVISEURS:
P. W. van Buuren en A.J. Pijlman

OUDHEIDKAMER
adres: Oude Zuidwolderstraat 13
7701 AZ Dedemsvaart
telefoon 0523 - 615810
conservator: M.Rijnhart-Froeling
telefoon 0523 - 612871
open 12/4-31/10 wo: 14.00-17.00 uur
za : 14.00-17.00 uur
zo : 14.00-17.00 uur
In de maanden mei, juni en september ook op dinsdag- en donderdagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur geopend.
1/11/2003-museumweekend 2004 gesloten

TOEGANG

voor leden, donateurs en inwonende kinderen van leden tot 16 jaar	gratis
volwassenen	€ 2,00
kinderen (6 t/m 15)	€ 1,00
groepen (vanaf 10 p)	€ 1,50 pp
(incl. rondleiding en koffie	€ 3,50 pp)

groepsbezoek na afspraak

Omslag 2003: De molen van den Kaat 1743-1925